

Foaia Diecezană

PERIODIC DE CULTURĂ ȘI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ
EDITAT DE EPISCOPIA CARANSEBEȘULUI

SERIE NOUĂ, Anul VIII, Nr. 3-4 (85-86), Martie - Aprilie 2002
ISSN 1223-9461

Fondată în 1886
Episcop
IOAN POPASU

DIN CÂNTĂRILE TRIODULUI

Mintea s-a rănit, trupul s-a trândăvit, duhul boalește; cuvântul a slăbit, viața s-a omorât, sfârșitul este lângă uși. Pentru aceasta, ticălosul meu suflet, ce vei face când va veni Judecătorul să cerceteze ale tale?

Legea a slăbit, Evanghelia nu lucrează și toată Scriptura în tine nu este băgată în seamă; profeții au slăbit și tot cuvântul Celui Drept. Și rănilile tale, o suflete al meu, s-au înmulțit, nefiind doctor care să te însănătoșeze.

Hristos S-a făcut prunc, împreunându-Se cu mine prin trup, și toate câte sunt ale firii, cu voia le-a plinit, afară de păcat, arătându-ți ție, o suflete, pilda și chipul smereniei Sale.

Hristos S-a făcut om, chemând la pocăință pe tâlhari și pe desfrânate. Suflete, pocăiește-te, că s-a deschis ușa împărăției acum, și o apucă mai înainte fariseii și vameșii și desfrânații, pocăindu-se.

Postind Domnul patruzeci de zile în pustie, mai pe urmă a flămânzit, arătând firea cea omenească. Suflete, nu te lenevi; de va năvăli asupra ta vrăjmașul, alungă-l cu rugăciuni și cu postire, departe de la picioarele tale.

Hristos a întărit pe slăbănogul cel ce și-a ridicat patul, și pe tânărul cel mort l-a înviat, pe fiul văduvei și pe al sutașului și, samarinencei arătându-Se, a închipuit mai înainte ție, suflete, închinarea în Duh.

Bolile tămăduind, săracilor a binevestit Hristos-Cuvântul. Pe șchiopi i-a vindecat, împreună cu vameșii a mâncat și cu păcătoșii S-a amestecat; sufletul fiicei lui Iair, celei moarte mai dinainte, l-a întors cu atingerea mâinii.

**(fragmente ale Canonului
Sfântului Andrei Criteanul)**

Colectivul redacțional:

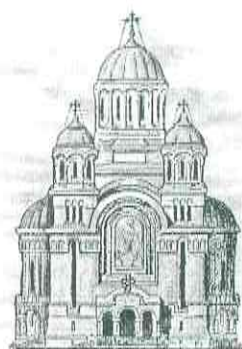
Președinte: – P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA
Episcopul Caransebeșului
Consilier editorial: – Prof. Daniel Aron Alic
Membri: – Prot. Dr. Vasile Petrica
– Pr. Prof. Dr. Sorin Cosma
– Pr. Prof. Drd. Ionel Popescu
– Pr. Teodor Dănuț Coste
Tehnoredactor: – ing. Cristian Frențiu

Tehnoredactare computerizată și tipărire:

TIPOGRAFIA DIECEZANĂ
1650 – CARANSEBEȘ
Str. Mihai Viteazul nr. 11
tel.: 055/516412, fax: 055/516402
e-mail: episcop@cs.ro

CTITORI ȘI BINEFĂCĂTORI AI CATEDRALEI EPISCOPALE CARANSEBEȘ 2001-2002

Cont: 2511.1-39.1/ROL — B.C.R. Caransebeș

Nr. crt.	Numele și prenumele	Suma (lei)
929	Parohia Ciuta	1.000.000
930	Bica Dumitru — Caransebeș	200.000
931	Parohia Băuțarul Superior	1.000.000
932	Pr. Grama Dimitrie	5.170.000
933	Parohia Valea Timișului	1.000.000
934	Parohia Obreja	2.680.000
935	Blidaru Ion	500.000
936	Parohiile din Protopopiatul Băile Herculane	25.700.000
937	Parohia Anina I	1.500.000
938	Parohia Anina II	500.000
939	Parohia Bocșa-Vasiova	700.000
940	Parohia Călnic	1.500.000
941	Parohia Dognecea	700.000
942	Parohia Ezeriș	500.000
943	Parohia Fârliug	500.000
944	Parohia Fizeș	1.000.000
945	Parohia Reșița Montană	5.000.000
946	Parohia Reșița Centru	6.300.000
947	Parohia Vermeș	300.000
948	Parohia Văliug	500.000
949	Parohia Zorlențu Mare	1.000.000

(continuare în numerele următoare)

X

EXPLICAREA SFINTEI LITURGHII

A. PROSCOMIDIA

6. Importanța veșmintelor liturgice

Prin îmbrăcăminte, în general, se exprimă și se exteriorizează personalitatea omului, posibilitățile și starea lui socială, identitatea lui națională sau locală, prin costumele populare, dar și gustul, comportamentul și dispozițiile sufletești ale celui care le poartă.

Un membru al clerului de instituire divină este obligat, conform Sfintelor Canoane (can. 27 sin. VI ecumenic și can. 16 sin. VII ecumenic), să poarte în permanență *haina clericală*, reverenda, rasa, pentru a se deosebi nu numai de ceilalți credincioși, ci și de sine însuși, de cel de dinaintea primirii Tainei Hirotoniei. Cu atât mai mult, în întâlnirea sa cu Dumnezeu, prin rânduielile liturgice și sacramentale, slujitorul cultului divin trebuie să se prezinte înveșmântat corespunzător, deosebit de îmbrăcăminte sa obișnuită.

Veșmintele liturgice, datorită rolului și importanței lor în cadrul cultului divin, se deosebesc de orice altă vestimentație, prin forma lor specifică, prin culoarea și frumusețea materialului, adecvate semnificației mistice a fiecărui veșmânt. Ele se impun, mai ales, prin frumusețea și strălucirea pe care le dobândesc ca *sfinite odoare*. Numai pentru cei care neagă instituția divină a ierarhiei sfințitoare și a misterului liturgic și sacramental, realizat în cadrul cultului

divin, odoarele liturgice par a fi numeroase, complicate și prea luxoase.

Ele sunt impresionante și de mare preț ca obiecte *sfințite* și *sfințitoare*, folosite numai în săvârșirea rânduielilor liturgice de preamărire a lui Dumnezeu și de mijlocire a harului divin, nu ca simple podoabe ale slujitorilor altarului.

Săvârșitorul prin excelență al lucrărilor sfințitoare, în centrul cărora se află Sfânta Liturghie, este *Hristos*, pe care-L simbolizează săvârșitorul văzut, *episcopul* sau *preotul*, împlinind lucrarea tainică divină într-un mod accesibil ființei umane în integritatea ei dihotomică, alcătuită din trup și suflet.

În cadrul serviciului divin, frumusețea, armonia și splendoarea veșmintelor de slujbă apropie de noi sublimitatea și frumusețea nemărginită a dumnezeirii, cu care intrăm în legătură, prin mijlocirea lor. Ele exprimă, prin frumusețea lor, *sfințenia* și *măreția* slujbelor divine, în cadrul cărora acestea sunt folosite. Ele simbolizează, în egală măsură, bucuria cerească, coborâtă pe pământ, lumina Învierii care transfigurează întreaga făptură, îndepărtând întunericul păcatului.

Prin folosirea lor, veșmintele produc și o puternică influență asupra credincioșilor, impunând și întărind cinstea și respectul pe care aceștia îl dau slujitorilor lucrărilor sfințitoare. Folosirea lor liturgică contribuie la sporirea atmosferei de sărbătoare.

7. Folosirea și păstrarea sfintelor veșminte

Pentru a putea fi folosite în serviciul liturgic, veșmintele se sfințesc, mai întâi, printr-un act ierurgic de scoatere din uzul comun și de destinare cultului divin. Prin consacrare, ele nu devin „surse” sau „izvoare” al harului, ci doar mijloace de transmitere ale lucrării divine, împreună cu cei ce slujesc cu acestea.

Înveșmântarea slujitorilor se face printr-o ceremonie liturgică, fiecare veșmânt fiind binecuvântat în chipul crucii, preamărindu-se Dumnezeu ca sursă a sfințeniei, prin formula binecuvântării mici: *„Binecuvântat este Dumnezeu nostru, totdeauna, acum și pururi și în vecii vecilor. Amin”*. Apoi este sărutat, în semn de cinstire a consacrării dobândite de fiecare veșmânt.

Datorită consacrării și a folosirii lor în lucrările sfințitoare ale Bisericii, veșmintele trebuie păstrate cu deosebită grijă, curate și frumos împachetate în dulapuri anume pregătite. Aruncarea lor după serviciul liturgic, oriunde, chiar pe Sfânta Masă, sau atârănarea lor, oricum, în cuiere sau în alte locuri, se consideră un act de necinstire adus obiectelor sfințite. Unii slujitori, dintr-o „evlavie debordantă”, au obișnuit credincioșii să le ceară, pentru ușurarea unor neputințe, ca, la sfârșitul Sfintei Liturghii să se dezbrace de sfintele veșminte, în afara altarului, și să le pună peste ei, fără a rosti vre-o rugăciune. Veșmintele liturgice se pun peste credincioși numai în cadrul administrării lucrărilor sfințitoare.

Povătuirile de la sfârșitul *Liturghierului* (Ed. 2000, p. 451) sunt

foarte categorice în ceea ce privește folosirea și păstrarea veșmintelor: *„preotul și diaconul... veșmintele de pe dânșii trebuie să le aibă curate și întregi; iar de vor fi foarte pătate și rupte și va îndrăzni preotul a sluji cu ele, va greși de moarte, deoarece înaintea lui Hristos Dumnezeu, Cel ce este cu adevărat în Sfintele Taine, se va arăta cu nebăgare de seamă. De aceea, slujitorii celor sfinte sunt datori să stăruiască în tot chipul, ca veșmintele cele sfinte, chiar de vor fi din material simplu, să fie cuviincioase și curate”*.

Este considerată ca un act de necinstire a obiectelor sfințite, curățirea chimică sau spălarea de orice fel, în spălătorii publice, a veșmintelor liturgice. Pentru păstrarea în bună stare a veșmintelor care prezintă o valoare deosebită, se poate interveni de către preot sau de către persoane avizate, cu multă precauție, pentru a nu se produce sacrilegii sau a se deteriora veșmintele. Încercarea de a scoate petele ușoare de pe veșminte va fi precedată de înmuierea lor în apă curată, iar aceasta va fi aruncată în umivalnița bisericii sau pe apă curgătoare. Spălarea lor cu apă fierbinte le va decolora.

Veșmintele vechi și uzate, care nu mai pot fi folosite, dacă sunt lipsite de valoare, se pot îngropa într-un loc curat, în curtea bisericii, sau se pot arde, iar cenușa lor să fie îngropată.

✙ **Dr. Laurențiu Streza,**
Episcopul Caransebeșului

Pr. Ic. Stavr. PETRU ITINEANȚU — Obreja

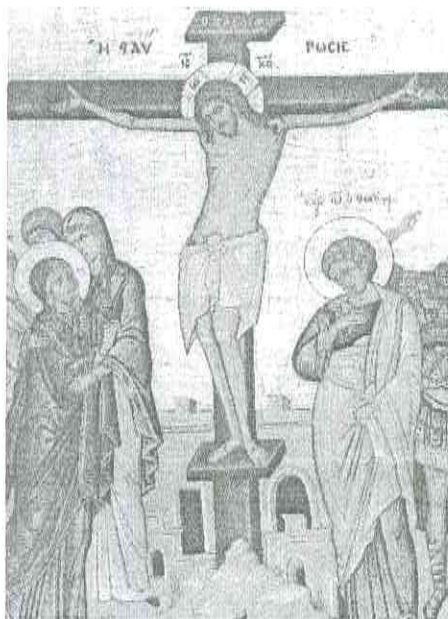
CU CRUCEA DOMNULUI SPRE ÎNVIERE

Din toată istoria vieții pământene a Domnului Iisus Hristos, momentul cel mai îndurerat — dar și cel mai divin și mântuitor în același timp — este fără îndoială chinuitorul drum al Crucii. Drumul acesta al Golgotei, drumul Calvarului, l-ar fi putut face Iisus cu totul în alte condiții. Ca Fiul al lui Dumnezeu, El ar fi putut să cheme, spre luminarea slavei sale, mai mult decât zeci de oștiri de îngeri și arhangheli, ca să-i ducă în triumf spre Golgota crucea chinuitorilor sale patimi și jertfa sa ar fi putut să apară de la început într-un sublim nimb de glorie. Din pretoriul de judecată al procuratorului Pontiu Pilat, unde se rostise neiertător sentința condamnării la moarte și până la locul răstignirii, Iisus ar fi putut să troneze pe nori de slavă, arătând cu câteva clipe mai devreme apariția strălucitoarei lumini cu care s-a ridicat biruitor deasupra leșpezii de pe mormânt, în dimineața învierii.

Însă nu fusese condamnat Iisus-împăratul slavei, ci, cu sentința lui, Procuratorul Pilat trimisese — la răstignire, fără să știe, pe Iisus, fiul Fecioarei Maria, pe Omul-Iisus, „care rostise cuvinte de hulă”, numindu-se pe sine Fiul al lui Dumnezeu — spre înviere. De aceea Omul-Iisus trebuia să-și ducă cu propriile sale puteri crucea osândirii, fără să jignească prin aceasta divinitatea Fiului lui Dumnezeu, ca să ne ridice și pe noi la Înviere.

Și astfel, sub apăsătoarea greutate a Crucii, cu puterile sleite, cu fruntea însângărată de spinii cununii, dar cu fața înseninată de puterea jertfei, Iisus urca locul osândei și odată cu El se urnea spre Golgota o ceată gălăgioasă, nerăbdătoare să vadă mai repede răstignirea, ca pe o clipă de adâncă desfătare.

În cărțile sfinte a rămas scris că Iisus a fost încovoiat de greutatea crucii și de multe ori a poposit, odihnindu-se. Dar odată, în acest greu drum al crucii, când era gata să iasă din Ierusalim, Iisus a căzut sub lemnul osândei, n-a mai putut să meargă și a fost pus să-i ducă crucea un trecător care se numea Simon Cirineanul, tatăl lui Alexandru și al lui Ruf, care venea din țarină.

În cartea sa, Giovanni Papini¹ în legătură cu momentul intervenției lui Simonul Cirineanul, prezintă prima minune a „Crucii celei de viață făcătoare” și tămăduirea fiului acestuia Alexandru.

Acest Simon Cirineanul a fost un om fericit căci s-a învrednicit a duce crucea grea a lui Iisus, scutindu-l de chinuitorul drum al Patimilor. Am vrea și noi cei de azi să avem fericitul prilej de a duce Crucea lui Iisus, dar acest lucru nu mai este cu putință căci Iisus, în chip material, o singură dată și-a dus Crucea pe Golgota... Nouă oamenilor ne-a lăsat în schimb

un testament izbăvitor, pe care dacă-l împlinim dobândim darurile mântuitoare ce decurg din jertfa lui Hristos. Ni-l amintește în Sf. Evanghelia „*Cel ce voiește să vină după Mine să se lepede de sine, să-și ia crucea sa și să-mi urmeze Mie...*” (Mc. 8, 34).

Vedeți, iubiți cititori, Domnul Hristos ne-a lăsat nouă dreptul de a duce crucea, dar aci nu mai este vorba de o cruce a lui Iisus, pe care El ne invită să i-o ducem până spre Golgota, ca Cirineanul, ci este vorba de o cruce a noastră, pe care s-o purtăm noi înșine, urmând pe Domnul, după ce ne-am pregătit mai întâi *lepădându-ne de noi înșine...*

Ce înseamnă a ne lepăda de noi înșine și care este crucea pe care s-o purtăm, pentru a putea să ne împărtășim din darurile Domnului? Răspunsul este că nimeni dintre oameni, voină să-și câștige părtășia cu Hristos în eternitate, n-o poate face decât prin *frângerea inimii*, prin înfrânarea trufiei sau a orgoliului și prin cultivarea umilinței. Așa începe lepădarea de sine. Prin frângerea inimii se surpă orgoliul sau trufia, se stinge fumul slavei deșarte. Prin lepădarea de sine, inima se descătușează de patimi și devine asemănătoare cu acea „inimă înfrântă și smerită”, despre care, cu atâta umilință, vorbește psalmistul David în cunoscutul *psalm 50*. Smerenia aduce după ea frângerea inimii și lepădarea de sine. Smerenia duce ființa omului la acea simplitate a firii, la acea „sărăcie cu duhul”, când omul poate să primească în chilia inimii sale pe mult doritul Iisus. Când inima omului este zdrobită cu desăvârșire, adică purificată și smerită, atunci lumea toată este

pentru om o sarcină amară. Prin lume înțelegem aci *ispita*. Cu o putere dărză, seducătoare, ispita îl cheamă pe om și nu-i poate rezista decât acela care și-a frânt inima, smerindu-se, și care a început să se lepede de sine și de lume.

Ca să se poată lepăda de sine, omul trebuie - tot prin smerenie - să stingă în sufletul lui văpaia orgoliului, a trufiei sau a mândriei. Căci orgoliul este păcat diavolesc, este păcatul lui Lucifer, care separă și depărtează pe om de Dumnezeu. Orgoliul este răzvrătirea împotriva lui Dumnezeu, când omul trufaș se socotește pe sine valoarea absolută, care n-are nevoie de ajutorul lui Dumnezeu. Orgoliul devine astfel negarea religiei, a legăturii vitale dintre om și Dumnezeu. El exclude sentimentul evlaviei care este un sentiment al respectului, al supunerii și al adorării lui Dumnezeu.

Opusul orgoliului este **smerenia** și ea este de fapt singura și cea mai mare putere a omului pe pământ. Smerenia sau umilința este condiția primă a vieții religioase. Însuși Iisus a spus: „*Cel ce se smerește pe sine se va înălța*”...² Puterea cea mare a smereniei nu stă nici în om, nici în lume, ci în harul divin care se adaugă sufletului smerit, pentru a îndura orice năvală a răului, orice vrăjmășie, până la biruința asupra morții. Umlința creștină este poarta deschisă a sufletului către Iisus Hristos. Imaginea ei adevărată este înghenuncherea lângă crucea lui Hristos. Când omul a realizat smerenia, el a reușit de fapt să se lepede de sine. Acum el poate să-și ia crucea și să urmeze Domnului Hristos!

O carte cu cuprins creștin, intitulată **Urmarea lui Hristos**³, vorbind despre nevoia de a iubi pe Iisus mai mult decât orice în lume, zice: „*A fi fără Hristos este iad nesuferit, iar a fi cu Hristos este rai desfătător*”... Raiul acesta desfătător, după care aleargă și pentru care se nevoiesc adevărații creștini ai tuturor timpurilor, se numește *pacea sufletului* sau liniștea sufletului. Pacea sufletului este culmea vieții duhovnicești, este tronul din suflet al lui Hristos. Chinurile ajungerii până la pacea sufletului durează cât o viață de om, iar cucerirea ei nu se realizează decât prin acceptarea durerii, prin suferință. Este ceva care seamănă cu chinurile din drumul crucii lui Hristos... Omul să nu se plângă că voină, nu poate suporta suferințe ca acelea ale Domnului. În îndurarea suferințelor pentru Hristos, omul nu este singur. Puterile lui sunt sporite și întărite în chip miraculos de energia Harului dumnezeiesc. Căci nu există durere în lume oricât de grea care să nu se poată îndura când harul a fost dobândit colaborator al omului. Suferințele martirilor ar fi fost cu totul neînțelese, dacă le-am dezbrăca de puterea divină a credinței. Singur faptul că suferința ta seamănă cu suferința lui Hristos dă sufletului o tărie și o mângâiere fără

margini. Căci atunci nu ești singur în suferință, ci ești ca tâlharul răstignit alături de Mântuitorul lumii pe Golgota... Răsplata supremă este cerească: „*Astăzi vei fi cu Mine în rai*”.⁴ Drumul acesta al suferinței creștinului este drumul Crucii lui Hristos. Este drumul răbdării, al îndurării necazurilor pentru adevărul și dreptatea divină. Aceasta este crucea! Este ceva care seamănă cu ceea ce zice Sfântul Pavel: „*Eu port pe trupul meu rănilor lui Hristos*”...

Este aspru cuvântul acesta: *la-ți crucea și urmează lui Hristos!* Dar mult mai aspru este să auzi în ziua judecății din urmă: „*Duceți-vă de la mine blestemaților în focul cel veșnic*”...⁵ Această cumplită cumpănă în care se află omul de a alege între pedeapsa veșnică și necazurile îndurate în această lume trecătoare este de natură să determine pe om la îndurarea crucii. Căci mai bucuros suportă chinul unei vieți de om, decât veșnicia iadului. Cine caută cu orice preț să scape de necazurile pământului, acela se îndoiește sau nu crede în realitatea vieții de după moarte. Marele Coșbuc în acest sens ne spune: „*Credința-n zilele de-apoi e singura tărie-n noi. Căci multe-s tari cum credem noi. Și mâine nu-s*”.⁶ Cine crede însă în realitatea judecății din urmă ca într-o supremă realitate de neînlăturat, acela e dispus să îndure orice chin, în crâmpeliul vieții lui pămâtenă. Căci în crucea lui Hristos stă tot înțelesul acestei vieți de durere și necazuri...

Arunci pe oameni în valurile mărilor. Cel care nu știe să înoate se va duce la fund. Cel care știe se va păstra la suprafață, prin efortarea continuă a înotului. O mare de dureri și necazuri este viața. Și valurile ei le va străbate biruitor, de la țărnul nașterii până la țărnul morții, numai cel care va ști să înoate după disciplina *răbdării creștine*. Răbdarea patimilor este urcușul desăvârșirii creștine...

Când vom ajunge ca amarul patimilor pentru Hristos să ni se pară dulce, atunci am aflat raiul pe pământ. Atunci vom fi cu Hristos sub aceeași cruce a durerii, **spre Înviere**. Dumnezeu să ne ajute să-l putem urma, căci... „*a fi fără Hristos este iad nesuferit, iar a fi cu Hristos este rai desfătător*”...

NOTE

¹ *Martorii Patimilor*, Craiova, 1990, p. 77.

² *Luca* 18,14.

³ Toma de Kempis, Timișoara, 1982.

⁴ *Luca* 23, 43.

⁵ *Matei* 25, 41.

⁶ Poezia „*Moartea lui Fulger*”.

Dimensiunea transcendentă a icoanei

student Iustin Negoită,

anul III, Teologie Ortodoxă-Istorie

Icoana (gr. ΕΙΚΩΝ = *asemănare, chip*) ca obiect de cult este specifică religiei creștine, și mai precis Bisericii Ortodoxe. „Dacă iudaismul a fost considerat o religie a cuvântului (prin care Dumnezeu a vorbit poporului ales, pregătindu-l pentru venirea lui Hristos), elenismul este o religie a imaginii (căci neexistând o revelație supranaturală, cultura cu elementele ei vizuale a prevalat asupra religiei)”. [1] Astfel, creștinismul este o religie a Cuvântului întrupat și a imaginii deopotrivă, este cult și cultură.

Chivotul era o adevărată icoană a celor văzute de Moise în munte. Acesta asigura comunicarea între oameni și Dumnezeu, în el aflându-se simbolizate cele viitoare: năstrupa de aur, toiagul lui Aaron, prefigurări ale Maicii Domnului, precum și tablele Legii, umbra Noului Legământ, indica prezența lui Dumnezeu [2]. În *Vechiul Testament* icoana era doar prefigurată, neputând fi înfățișată, însă odată cu întruparea Mântuitorului „s-a înfățișat în icoană Chipul Lui spre a ne aduce aminte de El și spre a căpăta învățătură, noi, care n-am fost atunci de față” [3]. În icoană nu-L reprezentăm pe Dumnezeu Cel nevăzut sau esența Sa spirituală, ci Chipul Său arătat nouă prin întrupare. Cum nu putem reprezenta într-un tablou și sufletul omului, tot așa prin icoană nu redăm pe Cel nevăzut ci pe Cel care ni S-a arătat în chip real. „În icoană nu înfățișăm natura divină, nici natura umană a lui Hristos, ci Persoana Sa, cu cele două naturi unite în mod neamestecat și nedespărțit” [4]. Icoana ghidează cunoștința și arată cele ascunse, pune în evidență originalul, nefiind însă identică cu acesta. Icoana unui sfânt, de exemplu, nu este identică cu omul, căci aceasta nu-i poate reda sufletul nevăzut, așa cum Fiul lui Dumnezeu, icoana Tatălui, se deosebește de Tatăl, căci Unul e născut iar Celălalt nenăscut.

„Din momentul în care Hristos S-a născut dintr-o Maică ce poate fi văzută, El are un chip ce corespunde celui al Maicii Sale” [5]. Sfântul Teofan, Mitropolitul Niceei, ne învață: „Cuvântul cel nedescris al Tatălui a devenit descriptibil întrupându-se din tine, Maică a lui Dumnezeu; și refăcând chipul în vrednicia dintâi unitu-l-a cu dumnezeiasca frumusețe. Și mărturisind mântuirea închipuim aceasta prin lucrare și prin cuvânt”.

Tradiția Bisericii afirmă că prima icoană a lui Hristos datează încă din timpul vieții Sale pământești — „ imaginea nefăcută de mână omenească ” —, după cum putem afla la slujba Vecerniei, din stihira: „înfațișând preacuratul Tău chip, l-ai trimis credinciosului Abgar, cel ce voise a Te vedea, Tu, care după dumnezeire nevăzut ești heruvimilor”. Apostolii au propovăduit ceea ce au

auzit și văzut, de aceea în mesajul pe care creștinismul îl dă lumii, alături de cuvântul auzit și înțeles, stă și imaginea, chipul Celui care rostea adevărul și din Care iradia putere tămăduitoare.

Sfântul Evanghelist Luca a înfățișat adevărul scriind Evanghelia și zugrăvind chipul Mântuitorului și al Sfintei Sale Maici, oamenii primind nu numai cuvântul ci și fața omenească a Celui ce a rostit cuvântul, și, prin ea, „chipul” dumnezeirii, izvor al tuturor chipurilor omenești.

De aici putem înțelege că arta sacră a icoanei este expresia unei teologii înalte, pe care o slujește, o exprimă, o explică. Exprimă o doctrină supra-umană, revelată, supra-individuală, originală [6], este „expresia vizuală a dogmei transfigurării omului înțeleasă și transmisă ca o realitate obiectivă; ceea ce ni se arată este... un adevăr propovăduit în Biserică” [7].

În fapt, pentru a înțelege transcendentalitatea icoanei trebuie să înțelegem scopul icoanei, care nu este de a picta ci de a transfigura, obligația fiecărui creștin de a se îndumnezei, de a deveni participant la slava lui Dumnezeu.

Icoana-chip nu este identică cu prototipul, este o asemănare, căci închinarea la icoană nu se oprește la icoană ci este transmisă la cel ce este reprezentat în ea. Nu este o realitate ultimă ci o „fereastră spre absolut”, materia transfigurată prin harul lui Hristos cel întrupat. Astfel, nu ne închinăm materiei ci celui înfățișat în ea, după cum spune și Sfântul Vasile cel Mare:

„Cinstea adusă icoanei se îndreaptă spre originalul ei”. Icoana este o prezență, are o încărcătură de sacralitate, orientându-se spre transfigurarea sentimentelor.

Frumusețea icoanei este puritatea spirituală, frumusețea interioară, care nu poate fi redată în culori naturale. Când Hristos S-a schimbat la Față pe Tabor, fața îi strălucea „mai puternic decât soarele”. Lumina lăuntrică despre care vorbesc și Sfinții Părinți este reprezentată prin aureola ce le înconjoară capul. Motovilov îl vede pe Sfântul Serafim de Sarov vorbind în „mijlocul unui soare ale cărui raze străluceau intens” [8].

Necesitatea icoanei decurge din nevoia omului de a vedea ceva concret. Odată cu întruparea Mântuitorului, materia este transfigurată, transformată. Hristos se face cunoscut Apostolilor prin trupul Său material, totodată făcându-L cunoscut pe Dumnezeu Tatăl: „Cel ce M-a văzut pe Mine a văzut pe Tatăl”. Datorită slăbiciunii firii omenești, omul limitat în timp și spațiu nu are o conștiință directă a celor nevăzute, a celor trecute, viitoare.

Icoana prin excelență îl reprezintă pe Hristos, căci temeiul pictării icoanelor îl constituie întruparea lui Hristos, Fiul lui Dumnezeu. Reprezentarea Maicii

Domnului în icoane este motivată în faptul că din ea S-a întrupat Mântuitorul, iar reprezentarea sfinților pentru că s-au modelat după Hristos, au urmat Lui, dându-ne exemplu viața lor și dăruindu-ne nădejdea în marea milostivire a lui Dumnezeu pentru mântuirea celor care-L urmează.

Ca imagine sacră a tradiției ortodoxe, icoana exercită o funcție dublă în viața comunității creștine, slujind atât ca mediu al Revelației, cât și ca mijloc al transmiterii harului mântuitor.

Icoana dă o expresie dogmatică adevărului dumnezeiesc, comunică acel adevăr credinciosului, unindu-l în credință cu subiectul pe care îl reprezintă: Cuvântul întrupat al lui Dumnezeu, Maica lui Dumnezeu, ființele îngerești și sfinții. Binecuvântată și sfințită prin puterea Duhului Sfânt, icoana actualizează în slujba liturgică a Bisericii arhetipul care se află în spatele ei. Creează o comuniune mistică între chip și credincios, între cer și pământ, dându-i șansa credinciosului să participe la viața transcendentă, în cadrul acestui ultim aspect de transmitere a harului, se constituie natura „tainică” a imaginii sacre. Această funcție de revelare și transmitere a harului poate fi ilustrată prin compararea icoanei cu o fereastră sfințită deschisă spre veșnicie, revelând muritorilor o licărire a lumii nevăzute și oferind lumii limitate o concepție inteligibilă despre realitatea transcendentă [9], realizând totodată relația cu lumea de aici, „cu planul teluric al existenței” [10].

Iconarul desparte prin culori cele două planuri ale existenței: imanent și transcendent. Însă în toată diversitatea acestor culori rămân celești: „Sunt culorile cerului de deasupra noastră, cel pe care îl putea vedea oricând, dar care au căpătat semnificația convențională simbolică a unor semne ale cerului transcendent” [11].

Cu subtilitate și profunzime au observat iconarii greci cerul de deasupra noastră și cerul lumii de dincolo îl contemplau cu ochii minții, redându-l apoi într-o cromatică multicoloră a curcubeului cerului imanent, fiecare nuanță dobândind și justificarea sub raport ideatic și al semnificației. Prin culori se face distincția între cerul lumii de dincolo și cerul văzut de noi”.

Icoana este manifestarea văzută a ceea ce nu se poate vedea; ea nu există prin ea însăși, este mijlocitoarea noastră spre sfinți, este un obiect sfânt prin care simțim prezența personală a sfântului; „icoana ne anunță și ne face prezent ceea ce Evanghelia ne spune prin cuvânt” [12]. Iconarul se adresează cu precădere spiritului, scoțând în evidență chenoza Dumnezeului-Om. În icoană, materia, așa cum a plămuit-o Dumnezeu, este chemată să participe la transfigurarea cosmosului, iconarul spiritualizând realitatea palpabilă; este semn văzut al nevăzutului, prin elementul transcendent care se află în ea.

Leonid Uspenski afirmă că „telul icoanei este acela de a orienta spre transfigurare toate sentimentele noastre, ca și puterea noastră de înțelegere și toate aspectele firii noastre, dezbrăcându-le de orice exaltare care nu poate fi decât nesănătoasă și vătămătoare” [13].

Trupul din icoană nu are nimic carnal, nimic care să putrezească; carnea înlăturată face loc trupului transfigurat, plin de energii dumnezeiești. Călugărul

Grigorie Krug, în lucrarea *Cornets d'un peintre d'icônes*, spune: „numai chipul care posedă o față-chip și numai un chip omenesc transfigurat prin mutație dumnezeiască poate avea dreptul să fie o icoană sfântă” [14].

„Icoana anunță bucuria, însă ascetismul îi imprimă o notă de tristețe” [15], iar contrastul între bucurie și tristețe trimite la esența creștinismului, unde lumina, bucuria Paștelui, învinge întunericul și suferința. Pictorul Nicolai Bureicenco a zis o frază exemplară: „Atunci când m-am apropiat de perete ca să-l pictez, eu am avut senzația că chipul era acolo dintotdeauna și că menirea mea nu era decât a-l reîmprospăta cu ajutorul culorilor” [16].

„După cum auzul se sfințește prin cuvinte curate așa vederea prin icoane cuvinoase” [17]. Cum prin cuvânt ne ridicăm la cele mai presus de cuvânt, prin icoană ne ridicăm mai presus de icoană. Totodată icoana reprezintă un mijloc pentru adâncirea evlaviei neștiutorilor de carte. Un mare teolog contemporan a numit „Evanghelia o icoană verbală a lui Hristos, iar icoana o Evangheliă în culori” [18].

Sfântul Arhidiacon Ștefan, înainte de a primi martiriul, plin de Duh Sfânt fiind, a fost învrednicit să vadă prototipul celor ce vedem noi în icoane în toată slava, lăsându-ne drept mărturie puținele cuvinte prin care a descris ceea ce a văzut prin cerurile deschise, pe „Fiul Omului stând de-a dreapta lui Dumnezeu” (F. Ap. 7, 55-56).

Cinstirea sfințelor moaște presupune cinstirea sfințelor icoane, pentru că și acestea sunt prezența materială a slavei sfinților care sunt în ceruri și pot să mijlocească pentru noi înaintea lui Dumnezeu, ca unii ce „nu mai sunt robi, ci fii ai lui Dumnezeu” (Gal. 4, 7).

Icoana este veșnic actuală, veșnic aceeași, pentru că neschimbătoare este teologia ei, religia creștină ortodoxă, Biserica și Hristos Dumnezeu — capul ei: „la Dumnezeu nu este schimbare, nici umbră de mutare”.

Note

1. Michel Quenot, *Icoana, fereastră spre absolut*, Ed. Enciclopedică, București, 1993.
2. Teodor Crăciunescu, *Icoana*, în *Scara*, revistă de oceanografie ortodoxă, anul I, treapta I, aprilie 1997.
3. Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica*, Ed. Scripta, București, 1993.
4. Teodor Crăciunescu, *op. cit.*
5. *Ibidem*, p. 88.
6. *Ibidem*, p. 87.
7. Leonid Uspenski, *Teologia icoanei în Biserica Ortodoxă*, Ed. Anastasia, București, 1994.
8. Teodor Crăciunescu, *op. cit.*
9. Pr. John Breck, *Puterea Cuvântului în Biserica dreptmăritoare*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1999.
10. Evgheni N. Trubetskoi, *3 eseuri despre icoană*, Ed. Anastasia, București, 1999.
11. *Ibidem*, p. 57.
12. Michel Quenot, *op. cit.*
13. *Ibidem*, p. 62.
14. *Ibidem*, p. 63.
15. *Ibidem*.
16. Savatie Baștovoi, *Idol sau icoană?*, Ed. Marineasa, Timișoara, 2000.
17. Arhim. Ilie Cleopă, *Călăuză spre cunoașterea și apărarea Credinței Ortodoxe*, Ed. Pelerinul, Iași, 2001.
18. Pr. Ene Braniște, *Liturgia Teoretică*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2002.

Despre conflicte

E drept că *Hristos* a zis: „Nu socotiți că am venit să aduc pace pe pământ, n-am venit să aduc pace, ci sabie” (*Matei* 10, 34), dar el vorbea despre conflictualitatea lăuntrică, al cărei scop este lămurirea și purificarea ființei, ceea ce *Sfinții Părinți* au numit mai târziu „războiul nevăzut”. Nu se află însă în aceste cuvinte nici o justificare pentru războaiele de o cu totul altă factură pe care, în trecut, diverși conducători le-au purtat sub stindardul Crucii.

Revenind însă din istorie la timpul prezent, rămânem uimiți de starea de conflictualitate cvasi-permanentă care domnește în jurul nostru și, desigur, și în noi („căci dinăuntru, din inima omului, ies cugetele cele rele”, *Marcu* 7, 21). Nu întâmplător au denumit *Darwin* și *Marx* legea generală a supraviețuirii ca „luptă pentru existență”, ca stare de război generalizat, fie ea în cadrul speciilor (în cazul celui dintâi), fie în cadrul claselor sociale (în cazul celui din urmă), ci plecând de la observarea realității ce-i înconjură (atunci, ca și acum). Noi însă suntem cei responsabili de această stare de lucruri. Un război n-ar putea exista fără arma și violența fiecărui soldat. Iar noi toți, supunându-ne luptei pentru existență, devenim soldații anonimi ai celui „bellum omnium contra omnes” („Războiul tuturor împotriva tuturor”, *Hobbes*), continuatori și transmițători pe mai departe ai veșnicului măcel al sufletelor. Deoarece, ca un alt „război nevăzut”, doar că întors pe dos de data aceasta, lupta pentru existență nu macină trupurile, nici nu se vădește prin vărsare de sânge, în schimb sufletul este cel măcelărit și ciuntit, astfel încât, cu trecerea anilor, devenim tot mai puțin oameni și tot mai mult mașini sau chiar bestii, după caz. De aceea *Emile Zola* a putut scrie o carte atât de dură despre ființa umană al cărei titlu este mai mult decât sugestiv: „Bestia umană”...

Nivelurile violenței însă, se cuvine știut, sunt multiple. Iar dacă civilizația și educația „de bon facon” reușesc să spulcuiească suprafețele umane, aceasta nu înseamnă că violența a și dispărut. Dimpotrivă, camuflarea ei îndărătul vorbelor frumoase și a „Drepturilor omului” e cu atât mai periculoasă, pentru că e mai greu de detectat. Departe de a accepta ficțiunea celui „bun sălbatic” a lui *J. J. Rousseau*, totuși nici bunătatea omului „civilizat” nu e evidentă. În acest sens să pomenim de eroarea lui *Kant* care a presupus că, atunci când educația va pătrunde masele, conflictele sângeroase vor înceta. O, biete iluzii iluministe!... La puțină vreme după *Aufklärung* (Iluminismul în varianta sa germană), unul dintre cele mai civilizate și mai educate popoare din Europa – Germania – avea să târască lumea în două conflicte de proporții înspăimântătoare – și am numit aici cele două războaie mondiale. Dovadă că alfabetizarea e diferită de spiritualitate și că inteligența lipsită de moralitate poate fi chiar mai periculoasă decât ignoranța. Ne amintim aici și un film de dată destul de recentă, construit pe aceeași critică pe care am schițat-o și noi în rândurile de mai sus: „Nimic nu e mai sălbatic decât civilizația”, și în care se dezvoltă magistral ideea sălbăticiei oamenilor cu cravată și cu diplomat...

A face însă critica, oricât de înverșunată a acestor stări de fapt, fără a încerca să găsim și ieșirea din ele, n-ar duce nicăieri decât, eventual, la tragedii lăuntrice și la gesturi disperate.

Ce se petrece astfel într-un suflet pașnic atunci când se izbește dintr-o dată de războiul neiertător și atotecuprinzător al societății? Nu va fi acesta amenințat, în caz că nu dezgroapă, la rândul său, securea războiului (poate că pur și simplu nu are așa ceva), să fie călcat în picioare și nimicuit?

Hristos ne-a lăsat o vorbă și pentru aceasta: „Iată Eu vă trimit pe voi ca pe niște oi în mijlocul lupilor; fiți dar înțelepți ca șerpii și nevinovați ca porumbeii” (*Matei* 10, 17). Lărgind orizontul acestui îndemn laconic, am putea să identificăm în el posibilitatea noastră de a supraviețui în lume bazei pe o destoinicie egalată de tot atâta puritate. Deoarece, dacă priceperea noastră depășește curățenia și nevinovăția inimii, atunci vom fi cu siguranță capabili de a săvârși răul. Dacă însă, dimpotrivă, bunătatea noastră lăuntrică nu e dublată de o pricepere pe măsură, iată-ne devenind ușor victime. Ori între calitatea de victimă și cea de călău – căci societatea noastră pare hotărâtă să se dividă doar în aceste două clase, ceea ce nu exclude de altfel posibilitatea ca victimele unora să devină, la rândul lor, călăii altora – *Hristos* ne propune să fim nevinovați precum victimele dar pricepuți precum călăii, pentru a nu putea fi înșelați de aceștia, adică, într-un cuvânt, să fim înțelepți. Pentru aceasta trebuie desigur să cunoaștem adevărul, „iar adevărul vă va face liberi” (*Ioan* 8, 32). Despre ce adevăr e însă vorba aici? Despre adevărul referitor la lumea în care trăim și la diversele sale forme de robie, adesea ilizibile cu ochiul liber. Adevărul despre manipularea noastră prin dorință și frică și despre lipsa noastră reală de decizie în ceea ce ne privește. Adevărul despre distrugerea Planetei și despre șansele noastre minime de viitor...

Toate acestea constituie însă doar jumătate de adevăr, și anume fața lui immanentă care, cum am mai spus, poate naște în noi cel mult disperarea și frustrarea. Cealaltă jumătate, reversul medaliei, e de natură să ne ajute să răzvim: „În lume necazuri veți avea, dar îndrăzniți, Eu am biruit lumea” (*Ioan* 16, 33). Să nu uităm că „trece chipul lumii acesteia”, după cum ne spune *Sfântul Apostol Pavel*. Și tocmai de aceea ne simțim îndemnați să căutăm, dincolo de curgerea neconținută a lucrurilor (*Heraclit*), sfera perfectă a lui *Parmenide*, adică, pentru noi creștinii, cetatea cea neschimbătoare a lui Dumnezeu. Care va să vină, pe de-o parte, dar care este deja, pe de altă parte, în inimile celor ce cred și cărora Mântuitorul „le-a dat putere ca să se facă fiii ai lui Dumnezeu” (*Ioan* 1, 12).

Paradisul nici nu înseamnă altceva decât încetarea oricărui conflict (cât de departe e lumea noastră atunci de condiția paradisiacă, nu mai e nevoie să o spunem): „Și va șterge orice lacrimă din ochii lor și moarte nu va mai fi, nici plângere, nici strigăt, nici durere nu vor mai fi, căci cele dintâi au trecut” (*Apocalipsă* 21, 4). Oricine a plâns cu adevărat în viață – și cine e scutit de durere? – știe ce înseamnă o asemenea promisiune că „va șterge orice lacrimă din ochii lor”...

Stă în puterea noastră să aducem Împărăția lui Dumnezeu pe pământ, adică în noi înșine, după cum ne rugăm și în „Tatăl Nostru”: „Precum în cer, așa și pe pământ”. Dacă dinăuntru nostru, al fiecăruia, ar dispărea toate animozitățile și adversitățile, atunci am putea deveni cu toții „făcători de pace”, căci cine are pacea înăuntru o împărtășește instantaneu și celor din afară. Atunci ne-am învrednici de a fi numiți „fii ai lui Dumnezeu” (*Matei* 5, 9). Și ce ne-am putea dori mai mult decât atât?

Clement Sava

„Învechit în zile rele”

Istoria Susanei consemnează un episod din viața unei femei frumoase salvată de o gravă acuzație venită din partea a doi bătrâni ai poporului. Dumnezeu „a deșteptat duhul într-un prunc, căruia îi era numele Daniel”. Acesta refuză să condamne o femeie nevinovată și îi cheamă pe înțelepții poporului „să se întoarcă la Judecată” spre a face dreptate. Văzând că un tânăr îl muștră, bătrânii înțeleg că Dumnezeu i-a dăruit lui Daniel „cinstea bătrâneților” — înțelepciunea. Adresându-se unuia dintre bătrânii vinovați, tânărul judecător îi spune vorbe grele, de altfel meritate: „Învechitule în zile rele!”.

Dacă astăzi ne-ar adresa și nouă cineva astfel de cuvinte, l-am putea oare învinui? Ne-am putea apăra de *asprimea*, dar și de *adevărul* lor?

Încercând să fim proprii noștri judecători, descoperim că suntem, cu adevărat, „învechiți în zile rele”. Câte din zilele vieții noastre stau sub semnul binelui? Începem dimineața și trăim ziua cum i-ar plăcea Dumnezeu nostru? Am alungat răul ori de câte ori am simțit că pune stăpânire pe noi? După ce l-am săvârșit, ne-am căit oare? Ne-am judecat mai aspru pe noi înșine decât ne-au judecat alții?

Șirul interogațiilor ar putea continua, dar cu adevărat important e doar răspunsul la întrebări. Ce bine ar fi dacă ne-am putea spune: *Chiar dacă zilele au fost rele, nu ne-am învechit în rău*

Iată că ne-a fost dată, din iubire, șansa învierii. Să-l arătăm Domnului, Care vede într-ascuns, schimbarea dinlăuntrul inimilor noastre, încercarea de a ne învechi în bine, pentru a putea auzi la Judecată cuvintele: „Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii” (**Matei** 25, 34).

prof. Maria Frențiu

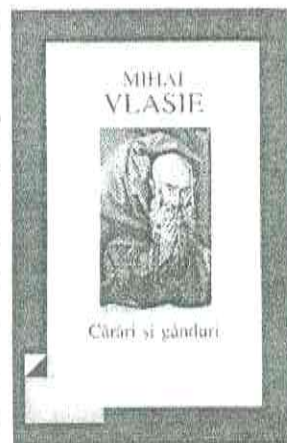
MIHAI VLASIE

În sâmbăta aceea...

Cândva, într-un sat îndepărtat în ani, simțeam aievea versurile lui Esenin: *Florile și frumusețea firii / Inima prin ochii mei le strânge...*

Nu trăiam atât bucuria și frumusețile Paștelui, cât sâmbăta acestuia. După tradiția și datinile satului, copiii erau duși la biserică, în dimineața acelei sâmbete, pentru a primi Sfânta Împărtășanie. Mă întorceam acasă plin de o lumină lăuntrică, care o făcea pe cea a soarelui și mai curată și mai fragedă, și toate frumusețile vii, pline de culori ale primăverii îmi umpleau sufletul, încât, ca Sf. Serafim de Sarov, nu mai atingeam pământul cu tălpile, ci călcam numai pe vârful firelor de iarbă. Zarzării înfloriți îmi păreau aidoma lui Hristos înviind, în veșmânt alb, din grădina caselor...

(*Cărări și gânduri*, Editura Eminescu, Editura Biserica Ortodoxă – Alexandria, București, 2000)

Monahul

Vitralii de-amurg se sparg în albastrul mut și adânc,

Sunetul lor se stinge în spume de stele.
De fereastră sufletului său își sprijină tâmpla
noaptea gândurilor.

Înfrânându-se și lepădându-se de patimi,
Se depărtează de abisul ei.
Retras în pustia din sine, nu se mai bizuie pe
propria-i simțire.

Smerit și tăcut comunică cu Dumnezeu
Prin rugăciunea mai presus de rugăciune,
Fără mijlocirea vreunui gând.

sora Alina,
Mănăstirea Sfântul Ilie de la Izvor
— Vasiova

Dr. Isac Rădulescu, avocat (1896–1978)

„Aduceți-vă aminte de învățătorii voștri, care v-au propovăduit cuvântul lui Dumnezeu și privind cum le-a fost sfârșitul vieții, să le urmați credința”

(Evrei 13, 7)

Dr. avocat Isac Rădulescu s-a născut la 18 septembrie 1896, în satul Crușovăț, jud. Caraș-Severin., din părinții Constantin și Ilenca Rădulescu, țărani cu bună stare și mult credincioși lui Dumnezeu.

Școala primară a făcut-o în satul natal, iar părinții văzându-l bun de carte au hotărât să-l trimită la școală mai înaltă. Astfel, tânărul Isac de atunci, în toamna anului 1907, se înscrie în prima clasă de la Liceul din Caransebeș (actualul Traian Doda), tocmai la înființarea lui și, astfel, face parte din prima serie de elevi absolvenți ai acestui liceu.

Examenul de maturitate l-a luat în anul 1915, numărându-se între cei mai străluciți absolvenți. De îndată ce termină liceul, și având vârsta de 18 ani, este înrolat în armată, găsindu-se atunci în plină desfășurare primul război mondial.

Timp de 3 ani a fost pe frontul italian, până la încheierea păcii, ca sublocotenent, iar în 1918, toamna, trece în armata română, unde stă până la sfârșitul anului 1919.

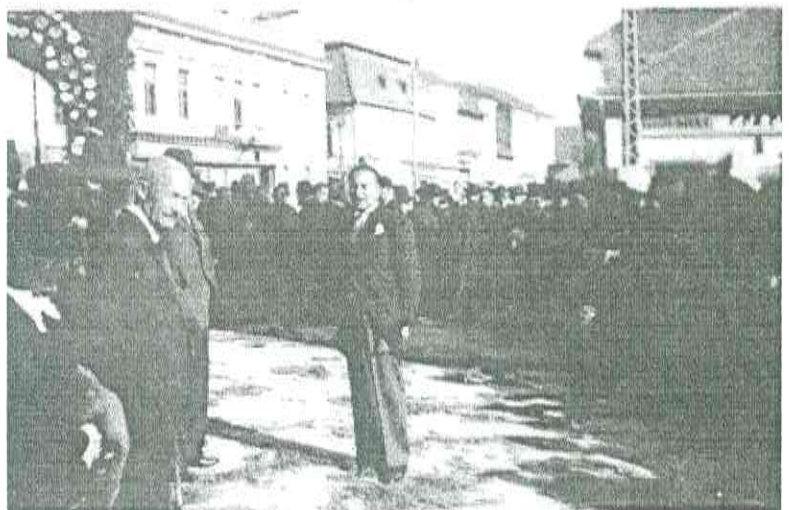
Cu sentimente patriotice față de România Mare și întregită, tânărul Isac Rădulescu, în toamna anului 1918, face parte din gărzile naționale care cuprind toate satele românești din partea de sud a Banatului, precum și cele din jurul Caransebeșului, pentru constituirea „Consiliului Național”, în vederea participării unor delegați la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, din 1 Decembrie 1918.

Așa se face că pe tânărul Isac Rădulescu îl găsim ca participant pentru constituirea Consiliului Național și al Gărzilor Naționale Române din localitățile: Globu-Craiovei (în 23 noiembrie 1918) și în Pârvova (24 nov. 1918), în calitate de sublocotenent, la care adunări face propunere în legătură cu înființarea unei Gărzi Naționale pentru susținerea ordinii publice în comunele amintite. Propunerea a fost

aprobată, iar adunările s-au încheiat cu depunerea jurământului de credință Marelui Sfat Național Român. Participarea sublocotenentului Isac Rădulescu și a altor ofițeri trimiși pe comune este semnată de aceștia, în calitate de „Emișii Consiliului Național Român” din Caransebeș (vezi: coord. dr. Ioan [Vasile] Munteanu, *Banatul și Marea Unire — 1918*, p. 108-112).

La data de 1 decembrie 1918, îl găsim pe Isac Rădulescu ca participant la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, împreună cu consătenii săi: Sabin Rădulescu, Octavian Rădulescu și Victor Rădulescu, toți patru din partea localității Crușovăț (*op. cit.*, p. 147), care au venit la Caransebeș și, de aici, au plecat la Alba Iulia, în frunte având pe protopopul Andrei Ghidiu și alte persoane din Caransebeș și împrejurimi. Ca unul care și-a iubit profesia, o dovedește și faptul că nu și-a schimbat-o, de la început și până la ieșirea la pensie; aceasta l-a ajutat să-și câștige cunoștințele unui adevărat intelectual, cunoscător în diverse domenii, alături de cel juridic, devenind foarte sensibil la nedreptățile sociale din vremea lui. Mai mult, pricepera lui în apărarea dreptății a făcut să devină unul dintre cei mai de seamă „avocați” care a putut fi în sprijin și altor avocați mai tineri, ce și-au făcut stagiatura sub îndrumarea lui.

Studiile superioare le-a început la Universitatea din Budapesta și, de îndată ce Ardealul și Banatul se unesc cu patria mamă, trece la Universitatea din Cluj, și în 1921 obține titlul de „doctor în drept”. S-a înscris

în baroul avocaților din Caransebeș și, începând din 1922, profesează avocatura, fără întrerupere, până la pensie.

Pentru merite deosebite pe linie profesională și cunoscut acum ca un slujbaș destoinic și apărător al intereselor obștești din Caransebeș, avocatul dr. Isac Rădulescu, pe o perioadă de 4 ani, a fost ales **primar al orașului Caransebeș** (27 I 1941 – 15 XI 1944).

Cunoscut ca un intelectual de seamă în Caransebeș, în repetate rânduri a făcut parte din conducerea *Comunității de Avere*, apărând drepturile țăranilor și muncitorilor din graniță, și tot așa, în același fel, a urmărit respectarea legalității de către funcționarii acestei instituții.

Nu și-a lăsat neîmplinite nici preocupările spirituale de respectare a credinței, deoarece în duminici și sărbători a făcut prezență activă la Sf. Liturghie, fapt care l-a învrednicit să fie ales membru în consiliul parohial și în repetate rânduri în consiliul eparhial al Episcopiei Caransebeșului.

Cunoscut în toate satele din această parte a Banatului, avocatul Isac Rădulescu s-a manifestat ca un bun român, apărând în multe împrejurări interesele oamenilor lipsiți, fapt pentru care a fost caracterizat de alți colegi ai lui ca „mare democrat”, trăind în bună

pace cu toată lumea.

Ultima parte din viață, când starea sănătății încă îi mai permitea, pasionat pentru pescuit în apele de munte, avocatul dr. Isac Rădulescu își respectă plăcerea să revadă văile, dealurile și munții din împrejurimile Caransebeșului.

El a fost și un bun părinte copiilor, nepoților și strănepoților, dar și un ideal soț pentru soția sa, cu care a încheiat 40 de ani de conviețuire.

La cei aproape 82 de ani, avocatul dr. Isac Rădulescu se stinge din viață. A decedat la data de 25 mai 1978 și s-a înmormântat la data de 27 mai, fiind depus în cavoul familiei din cimitirul Sf. Iona Botezătorul — Caransebeș.

Slujba înmormântării a fost oficiată de un sobor format de toți preoții parohiei Caransebeș, predica fiind rostită de preotul de sector al familiei (prot. D. Grama).

Actul de înmormântare a fost înregistrat la Primărie cu nr. 1227/1978, iar în matricola parohiei cu nr. 56/1978.

Așa a trecut în lumea veșniciei cel ce a fost un adevărat om de seamă a Caransebeșului.

Prot. Dimitrie Grama

Protopopul Ioan Tomiciu, organizator al școlilor naționale din granița militară bănățeană

Protopopul Caransebeșului din perioada 1804-1839, Ioan Tomiciu face parte din galeria marilor cărturari cu care se mândrește Banatul, propulsați în viața culturală și spirituală a acestei provincii într-o epocă în care mișcarea iluministă atingea apogeul prin rodnică activitate a unor elite naționale¹, care cuprinde nume de prestigiu precum: Paul Iorgovici; Constantin Diaconovici-Loga, Moise Nicoară, Ioan Mihuț, Dimitrie Țichindeal și mulți alții.

Despre viața și activitatea lui Ioan Tomiciu, se cunosc nu prea multe lucruri, iar activității sale, mai ales pe tărâm școlar — el fiind, de altfel, inițiatorul și organizatorul cursurilor preparandiale de la Caransebeș, la începutul secolului trecut — i-au fost închinete până astăzi puține studii și articole.

S-a născut în satul Vărădia, la 3 decembrie 1771 și, încă de copil, fusese hărăzit să ajungă negustor, făcând

de altfel și o practică de șapte ani în această meserie, în localitatea Dognecea. Simțindu-se atras de științele teologice, va urma timp de un an școala clericală din Vârșeț, unde va rămâne încă un an ca profesor propunător.² În anul 1795 va fi numit preot al Dognecei, unde va funcționa până în anul 1804, când va fi numit în înalta funcție de preot al orașului Caransebeș și de protopop al comunelor din zona Caransebeșului.³ A rămas în această funcție până la moartea sa, care a survenit la 18 aprilie 1839. Fără ca să pretindă funcții în ierarhia școlară, autoritățile de stat și bisericești i-au lăudat și apreciat neobosita activitate, mai ales în ceea ce privește organizarea învățământului primar din granița militară bănățeană. Când Ioan Tomiciu se va fi convins de necesitatea așezării pe noi temelii a învățământului primar din sudul Banatului, preoții și învățătorii îl vor fi cunoscut îndeajuns de bine din deseale sale inspecții pe care le-a făcut în raza sa de activitate, începând din anul 1804 și până la 20 decembrie 1817, data definitivării îndrăznețului său proiect de organizare a învățământului național în regimentul grăniceresc româno-iliric.

Ce l-a determinat oare pe Ioan Tomiciu să

¹ Nicolae Bocșan, *Contribuții la istoria iluminismului românesc*, Editura Facla, Timișoara, 1986, p. 10.

² Nicolae Cornean, *Două veacuri de la nașterea protopopului Ioan Tomiciu*, în *Mitropolia Banatului*, XXII, 1-3, 1972, p. 79.

³ A. Ghidiu și Iosif Bălan, *Monografia orașului Caransebeș*, Caransebeș, 1909, p. 53-54.

întreprindă o asemenea operă cu implicații dintre cele mai favorabile pentru mersul ascendent al învățământului românesc din Banat? Operă pe care reputatul profesor caransebeșan Nicolae Tomiciu o compara în mod fericit cu eforturile supraomenești ale lui Gheorghe Șincai, ca întemeietor și organizator de școală românească în Transilvania.⁴

Îndrăznim, în primul rând, să-i asociem acest proiect fără precedent în această provincie marilor idei preconizate de personalitățile culturale de seamă din Transilvania: Gheorghe Șincai, Petru Maior, Samuil Micu-Klein, care prin întreaga lor operă au năzuit un învățământ național românesc capabil să descătușeze aspirațiile politice de ridicare socială și națională a poporului român.⁵

În al doilea rând, Ioan Tomiciu are în vedere o direcționare a învățământului potrivit cu scopurile statului laic, în care se formulase ideea cetățeanului util și creator.⁶ În preambulul *Instrucțiunii pentru școalele naționale din regimentul valaho-ilir*, care însoțește proiectul de organizare a școlilor naționale române Ioan Tomiciu subliniază această idee: „Fiind scopul școalelor naționale de a crește tinerimea pentru ca să devină cetățeni și membri folositori ai statului, iar acest scop nu se poate ajunge, decât așa că i se deșteaptă mintea și i se îmbunătățește inima prin învățături salutare și prin aceea că tinerimei să i se întipărească conștiința binelui și a răului”.⁷ Chiar dacă în acest pasaj întâlnim influența directivei ideologice oficiale, de la care Ioan Tomiciu nu se putea abate, cărturarul caransebeșan pune accentul pe nevoia unui învățământ astfel elaborat încât să contribuie la progresul societății românești.

Ioan Tomiciu era — în al treilea rând — adeptul unui învățământ practic, asemănându-se în această direcție lui Ioan Molnar-Piuariu, și el organizator și îndrumător de școli.⁸ Faptul că Ioan Tomiciu dorea un învățământ cu un conținut realist, care să elibereze gândirea de tarele scolasticismului⁹ și sterilității medievale, îl determină ca în anul 1823 să traducă într-o frumoasă limbă românească două lucrări despre *Cultura albinelor* și *Cultura bombițelor* (n.n.: a viermilor de mătase), ambele apărând la Buda¹⁰, lucrări care s-au bucurat de o largă răspândire în

epocă, dovadă fiind prezența cărții *Cultura albinelor* în biblioteca mănăstirii Mesic.¹¹

Și nu în ultimul rând l-a determinat la o asemenea întreprindere starea în care se afla învățământul românesc din granița militară la începutul secolului al XIX-lea, pe care o cunoștea foarte bine în urma vizitelor școlare efectuate după numirea sa ca director provizoriu al școlilor naționale din granița militară.¹²

În proiectul pe care îl inițiază la sfârșitul anului 1817, Ioan Tomiciu, exploatând stările de lucruri din raza regimentului de graniță româno-bănățean, arăta că „acest regiment întreg suferă de lipsa de învățători cu cultură de ajuns și că nici edificiile școlare și nici celelalte trebuințe nu se află în stare corespunzătoare precum ar fi amăsurat intențiunii părintești a Maiestății Sale”.¹³ Prima parte a proiectului său, care a fost analizat de Consiliul aulic de război din Viena, este un tablou veridic al stării faptice a învățământului din Banat și în special din granița militară.

Despre învățătorii utilizați se făcea sublinierea că ei „constau de prezent numai din astfel de subiecți cari ca elevi naționali nici pe jumătate cultivați, în etate de abia 13, 14, 15, 16 cel mult 17 ani, fără nici o instrucție și fără nici un examen din metoda învățământului...”¹⁴.

Această parte a proiectului este și o oglindă fidelă a stării materiale precare a învățământului primar național românesc din raza regimentului de graniță, din care cităm: „Instrucția — cu puține excepțiuni — se ține în toate cele 96 comune ale acestui regiment în edificii necorespunzătoare instrucției de felul acesta, în colibi ruinate, întunecoase, strâmte și nesănătoase, în odaia învățătorului, ba chiar și în colibe și odăile străjerilor cu străjerii laolaltă...”¹⁵ Tabloul este completat cu lipsa băncilor, meselor, tablelor, cărților, materialelor de scris și cu inexistența vreunui fond „pentru a procura cele mai mici și neîncurajate lucruri”.¹⁶

Pentru a înlătura toate neajunsurile cuprinse în cele nouă puncte ale proiectului, protopopul Ioan Tomiciu, care de altfel îndeplinea în mod provizoriu și funcția de director al școlilor naționale din regimentul valaho-iliric după moartea directorului

⁴ Nicolae Tomiciu, *Protopopul Ioan Tomiciu*, în *Învățătorul bănățean* (Lugoj), an III, nr. 7-10, septembrie-decembrie 1939, p. 186.

⁵ Dumitru Ghișe, Pompiliu Teodor, *Fragmentarium iluminist*, Editura Dacia, Cluj, 1972, p. 216.

⁶ *Ibidem*, p. 218.

⁷ Arh. St. Caransebeș, fond „Protopopiatul ortodox român Caransebeș”, dos. 1/1817, f. 7.

⁸ Dumitru Ghișe, Pompiliu Teodor, *op. cit.*, p. 231.

⁹ *Idem*.

¹⁰ Nicolae Cornean, *Protopopul Ioan Tomiciu*, în *Mitropolia Banatului*, XIX, 7-9, 1969, p. 508.

¹¹ Nicolae Bocșan, *op. cit.*, p. 199.

¹² Andrei Ghidiu, *Introducerea tasului pedagogic și teologic în bisericile gr. ort. române din Ungaria și Bănăt, Caransebeș*, Tiparul Tipografiei Diecezane, 1902, p. 21.

¹³ Arh. St. Caransebeș, fond *Protopopiatul ort. rom. Caransebeș*, dos. 1/1817, f. 1.

¹⁴ *Idem*.

¹⁵ *Idem*, fila 1-2.

¹⁶ *Idem*, fila 2.

Radovanovici¹⁷, face o serie de propuneri.

Cea mai valoroasă propunere se referă la instruirea învățătorilor — deja existenți — la o școală pedagogică care ar urma să se înființeze în Caransebeș, unde se va preda atât în limba română cât și în limba sârbă (ilirică). În prima formă a proiectului se prevedea ca școala să funcționeze timp de șase săptămâni (16 septembrie – 30 octombrie), apoi — în urma îndrumărilor date de Consiliul aulic de război din Viena, cât și a lacunelor observate la învățători, s-a stabilit ca perioada de școlarizare să aibă o durată de trei luni.¹⁸ Este de altfel cunoscut faptul că această școală, în forma gândită de Ioan Tomiciu, și-a deschis în primăvara anului 1820, lunile mai-iulie, cursurile la Caransebeș, „propunându-se obiectele de învățământ după un metod scurt, prelucrat de Ioan Tomiciu”.¹⁹ Arsenie de Șacabent, directorul școlilor naționale, a tradus „metodul” lui Tomiciu în limba sârbă pentru candidații de învățători sârbi. Școala s-a aflat de la început sub conducerea directorului școlilor naționale din granița militară, Arsenie de Șacabent, având concursul protopopului Ioan Tomiciu și al învățătorului de la școala comunală din Caransebeș, George Andreevici.²⁰

Din anul 1824 până în anul 1830 funcția de director al școlilor naționale este desființată, iar sarcina de a continua o operă începută și-o asumă inițiatorul ei, protopopul Ioan Tomiciu, ajutat de același merituos învățător George Andreevici.²¹

Dintr-un document din 25 septembrie reiese că în anul 1827 cursul preparandiei de la Caransebeș a fost organizat în lunile martie, iunie și iulie, numai pentru învățătorii ilirici (sârbi). Același document, probabil întocmit de Comandamentul general bănățean, propunea ca alternativ să fie organizate cursuri pentru învățătorii români și sârbi.²²

Proiectul lui Ioan Tomiciu a fost însoțit de o instrucțiune pentru școlile naționale grănicerești, operă a aceluiași cărturar caransebeșan, care cerea printre altele și satisfacerea unor nevoi de ordin material, ce trebuiau să pună școala ca instituție pe același plan cu biserica, iar învățătorul egalul preotului.

În primul rând Ioan Tomiciu a cerut ca la Caransebeș să se construiască 1-2 săli de clasă pentru instruirea preparanzilor și locuință pentru directorul

școlilor naționale; apoi repararea școlilor sătești și dotarea lor cu ferestre de sticlă, mese și bănci. În localitățile sărace, construirea școlii urma să se facă de către comunitatea grănicerească. Pentru susținerea școlii, a învățătorilor și preparanzilor a propus să se înființeze un tas, măsură care de altfel în scurtă vreme a prins viață.²³

Măsurile impuse de Ioan Tomiciu în granița militară bănățeană au influențat calitatea procesului de învățământ, în primul rând prin randamentul învățătorului la catedră. Se apreciază că învățătorii, în urma cursurilor preparandiale introduse în anul 1820, au ridicat sensibil nivelul învățământului primar din Banat.²⁴ Învățătorii care se formau la aceste cursuri au creat prima generație de intelectuali bănățeni de origine română care au împânzit satele acestei provincii.

Activitatea lui Ioan Tomiciu a fost favorabil apreciată de contemporani. Autoritățile militare grănicerești îl propun spre decorare Consiliului de război din Viena, care la rândul său la 29 aprilie 1831 întocmește un raport elogios din care reținem: „Îndeosebi a pregătit în fiecare an candidați pentru cauza școlii greco-neunite și i-a calificat de învățători comunali. (...) Prin strădania neconținută a protopresbiterului Tomics s-a ajuns ca cele mai multe comune greco-neunite ale regimentului valah-iliric să fie prevăzute cu școli și învățători, ca pe teritoriul acestui regiment să fie un învățământ rodnic și să se răspândească încetul cu încetul cultura poporală.”²⁵

Toate aceste rapoarte vor determina autoritățile austriece să-i confere la 5 iunie 1834 „medalia de aur pentru merite civile”, ca o încununare a unei activități de treizeci de ani pe tărâmul ridicării spirituale a neamului românesc.

Concluzionând, putem afirma că protopresbiterul Ioan Tomiciu a fost gânditorul și întemeietorul școlii preparandiale din Caransebeș, a fost cel care în mod științific a formulat principiile organizării și desfășurării învățământului elementar în granița militară bănățeană. Prin concretețea operei sale în plan cultural, în mod special în planul învățământului, ocupă un loc central între cărturarii graniței militare, alăturându-se marilor gânditori și făuritori de cultură națională din Transilvania și Banat de la începutul secolului al XIX-lea.

Constantin Brătescu

¹⁷ Andrei Ghidiu, Iosif Bălan, *op. cit.*, p. 220.

¹⁸ Nicolae Cornean, *Protopopul Ioan Tomiciu*, în *Mitropolia Banatului*, XIX, 7-9, 1969, p. 509.

¹⁹ Andrei Ghidiu, Iosif Bălan, *op. cit.*, p. 223.

²⁰ *Idem*.

²¹ *Ibidem*, p. 223-224.

²² Arh. St. Caransebeș, *Colecția de documente și manuscrise*, dos. 134/1812, f. 45.

²³ Arh. St. Caransebeș, fond *Protopopiatul ort. rom. Caransebeș*, dos. 1/1819, f. 2-13.

²⁴ Nicolae Bocșan, *op. cit.*, p. 128.

²⁵ Arh. St. Caransebeș, *Colecția de documente și manuscrise*, dos. 134, f. 22.

**PREOTUL DR. IOSIF IULIU OLARIU,
PROFESOR ȘI DIRECTOR
AL INSTITUTULUI TEOLOGICO-PEDAGOGIC DIN CARANSEBEȘ**

*Student Cosmin Ilie Heghedis,
anul I, Teologie Ortodoxă-Istorie*

„Precum o stea luminoasă care apune lasă în urma ei lungă vreme o puternică dâră de lumină, tot așa, și viața închinată studiului și cercetării, convingerile sale adânc religioase, dragostea neasemănată pentru tot ceea ce descoperirea divină ne-a hărăzit nouă să cunoaștem și să primim în sufletele noastre, precum și devotamentul neîntrecut de a se conforma întru toate vocii preasfinte a Celui de sus, vor rămâne multe generații un exemplu măreț...”^[1]

Teologia românească s-a dezvoltat și întregit datorită râvnei cărturărești și acriviei a profesorilor de teologie, a călugărilor, a preoților și a credincioșilor preocupați de credința strămoșească a poporului român. Un exponent de marcă a acestora a fost profesorul de teologie caransebeșan, Iosif Iuliu Olariu.

S-a născut la 6 februarie 1859, în comuna Măidan, județul Caraș-Severin, în distinsa familie de români a învățătorului Iosif Olariu. Urmează școala primară în satul natal și la școala germană din Reșița, iar școala secundară la Oravița și Lugoj, trecând examenul de maturitate cu distincția „*eximio mondo maturus*”. Studiile teologice le începe la Cernăuți în 1880, având recomandarea episcopului Ioan Popasu, care-l și susține financiar în timpul studiilor.^[2] După terminarea facultății, fiind după spusele profesorilor săi „cel dintâi dintre toți colegii săi din Bucovina și România”.^[3] Tot prin grija pentru formarea tinerilor teologi a episcopului Ioan Popasu, Iosif Iuliu Olariu a fost trimis în Germania, la Leipzig și Erlangen, unde întreține strânse legături cu mari teologi ai vremii.

În 1885 își ia doctoratul în teologie la Facultatea din Cernăuți, fiind primul român

bănățean doctor în teologie. În toamna aceluiași an a fost numit profesor și director al Institutul Teologico-Pedagogic din Caransebeș. Conduce această instituție timp de 35 de ani, cu o scurtă întrerupere de un an (1917-1918), când a fost director al Institutului similar din Arad.

A fost un desăvârșit dascăl, cunoscător al limbilor clasice greacă și latină, precum și a limbilor germană, maghiară și sârbă.^[4]

În 1886 se căsătorește cu Anica Popovici, dar după un an soția îi trece la cele veșnice, rămânând văduv. A fost hirotonit preot în 1887, de episcopul Ioan Popasu. Se călugărește în 1893, luând ca nume de monah numele tatălui său – Iosif, curând după aceea fiind ridicat la treapta de protosinghel.^[5]

Între anii 1910-1920 a fost redactorul periodicului Eparhiei Caransebeșului (*Foaia Diecezană*), unde publică numeroase articole și studii.

În anul 1909 este propus alături de protosinghelul dr. Iosif Traian Badescu pentru demnitatea de episcop, dar Guvernul maghiar refuză ambele candidaturi.^[6] Astfel începe o luptă politică și de orgolii între cei doi reprezentanți ai Bisericii bănățene. Conflictul se stinge la instalarea ca episcop a Dr. Taian Badescu (27 sept. 1920), după alegerea ca mitropolit primat a episcopului Miron Cristea. Iosif Iuliu Olariu moare la 6 dec. 1920 și este prohodit de un mare sobor de preoți colegi la Institutul din Caransebeș și foști elevi, avându-l în frunte pe episcopul Badescu. Bustul marelui teolog străjuiește și astăzi în curtea Seminarului Teologic din Caransebeș.

Ca profesor de teologie s-a remarcat printr-o activitate educațională de excepție, dovedind mare talent didactic. Teolog multilateral a predat cursuri în aproape toate disciplinele teologiei ce se predau în acea vreme în institutele teologice. Însă opera redutabilului teolog se concretizează cu prioritate în studii și lucrări de teologie biblică (*Vechiul și*

¹ Dr. Vasile Gheorghiu, *Marele teolog dr. Iosif Iuliu Olariu (1859-1920)*, în revista „Candela”, nr. 53-54 / 1942-1943, p. 27.

² Pr. prof. dr. Grigorie Marcu, *Iosif Iuliu Olariu. O jumătate de veac de la moarte*, în *Mitropolia Banatului*, nr. 10-12 / 1970, p. 720-72.

³ Cf. scrisorii Mitropolitului Morariu Silvestru Andrievici adresată tatălui lui Iosif Iuliu Olariu, publicată în *Foaia Diecezană*, nr. 47 / 1921, p. 2.

⁴ Prot. dr. Zeno Munteanu, *Dr. Iosif Iuliu Olariu*, în *M.B.* nr. 7-12 / 1961, p. 79.

⁵ A. Moacă, *Analiza unei lupte*, în *F.D.*, nr. 51 / 1933, p. 2.

⁶ A se vedea pe larg A. Moacă, *op. cit.*, p. 2-3.

Noul Testament) și teologie dogmatică.

Prima mare lucrare, în ordine cronologică, a fost *Introducerea în cărțile sfinte ale Testamentului Vechi și Nou*, apărut în editura autorului, în Tipografia diecezană Caransebeș, în 1891. În 1903 apare a doua ediție și în 1912, cu binecuvântarea episcopului Miron Cristea, apare într-o a treia ediție. În prefața la cea din urmă ediție, autorul scria: „*dau acest manual în ediție nouă și nădăjduiesc că va continua să fie pentru mulți spre cunoașterea tot mai adâncă a cuvântului dumnezeiesc și îmbogățirea în credința vie strămoșească*”.

Lucrarea constituie o acțiune de pionierat în teologia românească, Iosif Iuliu Olariu introducând prin scrierea sa, pentru prima dată, studiul științific și bine argumentat.^[7] Vorbește aici despre limba în care s-au scris cărțile Bibliei, cum a evoluat canonul biblic, inspirația cărților Bibliei, tratarea ermeneutică a sfintei Scripturi la Sfinții Părinți și Scriitori bisericești, la talmudiști și la rabini. Toate acestea îl arată pe teologul caransebeșean ca un isagog strălucit.

Dar nu numai în identificarea și devenirea istorică a Sfintei Scripturi a fost neîntrecut Iosif Iuliu Olariu, ci și în exegeza acesteia.^[8] Din 1894 începe să publice în Tipografia diecezană Caransebeș *Manualul exegetic la Sfânta Scriptură a Noului Testament*, carte ce cuprinde o frumoasă, interesantă și cuprinzătoare explicare a Noului Testament, excepție făcând *Cartea Faptele Apostolilor*, *Epistolele sobornicești* și *Apocalipsa*.

Primul volum al *Manualului* cuprinde *Evangheliile după Matei Marcu și Luca* și apare în 1894. Este surprinzătoare bibliografia folosită, în mare parte din teologi germani cu scrieri recente vremii sale, chiar traducerea textelor biblice fiind una nouă, făcută după textul lui Tischendorf, rectificat de O. Gerhardt, în îmbinare cu Vulgata și traducerea românești.^[9]

În anul 1897 apare al doilea volum din *Manualul exegetic*, care cuprinde *Evanghelia după Ioan – introducere și comentariu* (312 pagini), iar în prefața acestuia mărturisește că metoda și izvoarele consultate sunt aceleași ca în volumul precedent. Și aici transpare, la fiecare rând, erudiția și simțul științific fin al autorului. Bunăoară, scoate în evidență Prologul Evangheliei a IV-a și îl prezintă ca esență a religiei creștine, lucru

neconsemnat până la el de nici un teolog român.

Volumul al-III-lea a *Manualului exegetic* apare în 1910 și cuprinde comentariile la *Epistolele Sfântului Apostol Pavel către Romani, Corinteni, Galateni și Efeseni* (742 pagini), iar în 1913 apare *Explicarea Epistolelor Sfântului Apostol Pavel către Filipeni, Coloseni, I-II Tesaloniceni, I-II Timotei, Tit, Filimon și Evrei*, strânse în volumul al IV-lea al *Manualului*.

După cum am anticipat mai sus, activitatea teologică a lui Iosif Iuliu Olariu nu se limitează doar la scrieri în domeniul Noului Testament. Convins că, alături de Sfânta Scriptură, Sfânta Tradiție are un loc de seamă în spațiul ortodox, traduce în românește *Scrierile Părinților Apostolici* (Caransebeș 1892, 152 pagini). A folosit pentru traducere ediții de prestigiu ale textului original a lui Gebhardt, Harnack și Zahn, apărute la Lipsa în 1877. În prefața cărții arată că „*pentru un preot și teolog nu poate fi indiferent de a cunoaște și ceea ce bărbați învățați și cu multă experiență au depus în scrierile lor cu privire la credință, cult, păstrarea credinței, disciplină etc.*”.

Exegeza Vechiului Testament a fost altă preocupare teologică a distinsului preot profesor. A explicat, mai ales pentru uzul preoților și studenților în teologie, psalmii folosiți în cultul Bisericii. Lucrarea se intitulează *Explicarea Psalmilor din Orologiu (Ceaslov)*, apărută tot în Tipografia Diecezană Caransebeș, în 1901. Prin această scriere Iosif Iuliu Olariu a vrut să explice importanța pe care o au lecturile psalmilor în cultul Bisericii, vechimea lor în rânduielile de cult, aprecierea pe care Sfinții Părinți au arătat-o psalmilor și cum sunt folosiți în cult. Și pentru această carte autorul consultă autori apuseni.^[10]

Tot în dorința de a ajuta studenții pe care îi avea în încredințare, în 1897, tipărește la Caransebeș *Manual de Tipicul Bisericii Ortodoxe Orientale pentru elevii Seminariilor Teologice și Pedagogice* (60 pagini). Alcătuirea lui s-a făcut pe bază de izvoare competente și apreciate, dintre care amintim cărțile de tipic ale lui Constantin Loga și Silvestru Morariu Andrievici, precum și cărți Liturgice.

O altă lucrare și un alt domeniu în care s-a remarcat Iosif Iuliu Olariu a fost învățătura de credință ortodoxă sau Dogmatica. În 1907 tipărește tot la Caransebeș *Manual de Teologie Dogmatică Ortodoxă*, având 812 pagini. Lucrarea a apărut într-o a doua ediție în 1916, cu un cuprins

⁷ Pr. Vasile Mihoc, *Profesorul de teologie Iosif Iuliu Olariu*, în *M.B.* nr. 1-3 / 1981, p. 111.

⁸ *Ibidem*, p. 112.

⁹ *Ibidem*, p. 112.

¹⁰ Zeno Munteanu, *Opera protosinghelului Iosif Iuliu Olariu*, în *F.D.*, nr. 51 / 1933, p. 9.

concentrat în 349 de pagini. Pentru împărțirea materiei a folosit manualul de teologie dogmatică a teologului și mitropolitului rus Macarie Burgakov. Metoda este însă una originală, învățătura de credință fiind bazată și susținută de argumente scripturistice și patristice.

Preoția și teologia, catedra și altarul, condeiul și epitrahilul au fost cele care au umplut și susținut viața teologului, profesorului și preotului Iosif Iuliu Olariu.

Cei care l-au cunoscut îndeaproape ni-l înfățișează ca un bărbat serios, închis la fire, scurt la vorbă, auster. A fost tipul de om care nu are timp pentru nimic din ceea ce reprezintă vanitatea și deșertăciunea. „*A trăit modest, lucrând în biblioteca sa în slujba bisericii și a școlii teologice românești. A slujit instituția în fruntea căruia a fost pus cu mult zel și devotament neîntrecut căutând să dea bisericii și neamului elemente valoroase și cât mai bine pregătite*“^[11]. Credem că sunt caracteristice pentru evocarea noastră cuvintele unui profesor de teologie coleg al ilustrului dascăl: „*Deși cu gândul de a răspândi cunoștințe necesare și indispensabile atât pentru preoți cât și pentru studenții Institutelor Teologice, și să promoveze în câțva studiul Sfintei Scripturi în Biserica noastră națională, marele teolog Dr. Iosif Iuliu Olariu, captivat în întreaga lui ființă de pasiunea de a se adânci cât mai mult în cele ale teologiei și de o dragoste nemărginită pentru cele ale Bisericii — dragoste ce-l duce de multe ori până la complectă dezinteresare de persoana sa, — ajunge ca să creeze istorie, ajunge ca printr-o activitate fecundă, în mai multe ramuri ale teologiei, dar mai cu seamă în ramura Teologiei biblice a Noului Testament, apoi a Teologiei Dogmatice, și într-o măsură destul de însemnată în problemele introductive ale cărților sfinte atât ale Vechiului Testament cât și ale Noului Testament, — ajunge să fie personalitate, o înălțime teologică vizibilă din toate colțurile Bisericii noastre ortodoxe, fiind un îndreptar instructiv pentru toți cei ce voiesc a se adânci în știința Teologică, cu deosebire în științele exegetice.*“^[12]

Poezia unui preot contemporan marelui teolog, considerăm că este o concluzie binevenită acestei scurte prezentări a complexe personalități religioase și culturale a lui Iosif Iuliu Olariu.^[13]

*Te văd pare c-aieva, în umeda-ți chilie,
Cu suflet vecinic tânăr și plin întreg de soare,
Cercând să dai Scripturii aripi tălmăcitoare,
Sau re-nviind trecutul sbătut în agonie...!*

*Cei slabi și mici la suflet te-au alungat în viață
Plătindu-ți munca sfântă prin hulă ori minciună;
Posteritatea însă cu mirt te încunună.
O! umbră pustnicească, — figură preamăreață!*

*.....
Dormi liniștit în tihnă prea cuvios părinte.
Te-ai înțeles în lume și rostul și menirea
Dormi liniștit,
Asupră-ți veghează nemurirea.*

Bibliografie:

1. Corneanu, Nicolae, *Monografia Episcopiei Caransebeșului*, Editura Diecezană, Caransebeș 1940.
2. Gheorghiu, Dr. Vasile, *Marele teolog dr. Iosif Iuliu Olariu (1859-1920)*, în revista „Candela”, nr. 53-54 / 1942-1943.
3. Marcu, Pr. prof. dr. Grigorie, *Iosif Iuliu Olariu. O jumătate de veac de la moarte*, în *Mitropolia Banatului*, nr. 10-12 / 1970.
4. Mihoc, Pr. Vasile, *Profesorul de teologie Iosif Iuliu Olariu*, în *Mitropolia Banatului*, nr. 1-3 / 1981.
5. Moacă, A., *Analiza unei lupte*, Foaia Diecezană, nr. 51 / 1933.
6. Munteanu, Prot. dr. Zeno, *Dr. Iosif Iuliu Olariu*, în *Mitropolia Banatului*, nr. 7-12 / 1961.
7. Munteanu, Zeno, *Opera protosinghelului Iosif Iuliu Olariu*, în *Foaia Diecezană*, nr. 51 / 1933.
8. Olariu, Iosif Iuliu, *Evangheliile după Matei, Marcu și Luca*, Caransebeș 1894.
9. Olariu, Iosif Iuliu, *Evanghelia după Ioan — introducere și comentariu*, Caransebeș 1897.
10. Olariu, Iosif Iuliu, *Epistolele Sfântului Apostol Pavel către Romani, Corinteni, Galateni și Efeseni*, Caransebeș 1910.
11. Olariu, Iosif Iuliu, *Explicarea Epistolelor Sfântului Apostol Pavel către Filipeni, Coloseni, I-II Tesaloniceni, I-II Timotei, Tit, Filimon și Evrei*, Caransebeș 1913 Iosif Iuliu Olariu, *Explicarea Psalmilor din Orologiu (Ceaslov)*, Caransebeș în 1901.
12. Olariu, Iosif Iuliu, *Introducerea în cărțile sfinte ale Testamentului Vechi și Nou*, Caransebeș 1891.
13. Olariu, Iosif Iuliu, *Manual de Tipicul Bisericii Ortodoxe Orientale*, Caransebeș 1897.
14. Olariu, Iosif Iuliu, *Manual de Teologie Dogmatică Ortodoxă*, Caransebeș 1907.
15. Olariu, Iosif Iuliu, *Scrierile Părinților Apostolici*, traducere, Caransebeș 1892.
16. Suru, Isaia, *Opera Protosinghelului Dr. Iosif Iuliu Olariu*, în *Foaia Diecezană*, nr. 51 / 1933.

^[11] Dr. Vasile Gheorghiu, *op. cit.*, p. 27.

^[12] Isaia Suru, *Opera Protosinghelului Dr. Iosif Iuliu Olariu*, în *F.D.* nr. 51 / 1933, p. 8-9.

^[13] scrisă de Pr. D. V. Anuțoiu, *Umbrei lui Iosif Olariu*, în *F.D.* nr. 51 / 1933, p. 10.

„TESTAMENTUL” MUZICIANULUI TIMOTEI POPOVICI¹

[Sibiu], [1925]

... Dacă mor în urma operației, doresc să fiu înmormântat numai de protopopul paroh Em[ilian] Cioran, omul lui Dumnezeu, și de unul dintre colegii mei, preot, pe care îi iubesc deopotrivă pe toți. Să nu m(a)i se țină vorbiri. Nu am muncit în viața, destul de zbuciumată, pentru laudele deșarte ale lumii, ci pentru că așa am fost crescut de (la) părinții mei, așa mi-a fost credința și voința, să muncesc și să fac bine, cui, și cât pot, fără răsplată de nici un fel.

Draga mea nevastă și copiii mei buni, *nu*² vor purta după mine „*doliu adânc*”, la modă, care mi-a displicut și l-am considerat întotdeauna ca o profanare a memoriei celui dispărut. Haină închisă, pălărie neagră, fără voal și „*zorzoane de doliu*”.

Acestea sunt ultimele dorințe.

Sunt împăcat cu Dumnezeu, căruia i-am servit cu credință în tot timpul vieții mele. De biserică mi-a fost legat sufletul prin creșterea ce mi-au dat-o părinții mei; ei i-am servit neînterupt.

Cu oamenii nu am nimic nerăfuit. Cei care m-au luat în deșart³, m-au asuprit, mi-au luat munca în răs etc., nu mi-au făcut nici un rău, ci dimpotrivă, m-au îndârjit la muncă și mai intensivă grație căreia, fără legături de rudenii, „*fără virtutea lingusirii*”, a perversității și a minciunii, m-am susținut întotdeauna la suprafață oricât au fost de mari furtunile răscolite asupra mea de oameni mici de suflet. Dacă Dânsul, în sfatul său nepătruns de mintea omenească, mă va chema la el, acum, plec cu toată inima. El se va îngriji de toți ai mei, nevastă și copii, pe care mi-i i-a dat buni și cuminiți.

Cadavrul meu să nu fie „*spălat*”, cum se obișnuiește; asta cum am văzut-o la alții, e mai mult o bătaie de joc, de bietul cadavru. Eu sunt curat și trupește și sufletește.

Nici coroane pe sicriu nu doresc, ci mai bine să fie ajutați alții cu banii ce s-ar arunca inutil, pentru astfel de semne de modă.

Mama mea bună, pentru restul zilelor ce-i va mai da Dumnezeu, va fi îngrijită de aceia dintre ai noștri, care pot, mai ales fratele Ilie.

Pentru cazul morții am asigurat-o pe 4.000 lei la S[ocietatea] R[omână] de În[mormântare] din Sibiu. — *Timotei [Popovici]*.⁴

„Cât și ce pot eu lucra ca pensionar la etatea de 73 de ani”

[Sibiu, 1943]

Sâmbătă, 4 aprilie 1943.

M-am sculat la 7 din pat. Am făcut și dat de mâncare la cele 3 găini. [...] ⁵ Mi-am adus lemne din pivniță. În

acest timp am deschis ferestrele și am pus la aierisire patul. M-am spălat, mi-am încălzit laptele și l-am luat cu pâ[i]ne. M-am repezit de mi-am cumpărat un pic de carne de vită p[entru] supă, ce urma să mi-o gătească o nepoată (eram singur acasă, soția mea fiind dusă la Lugoj, la fata mea, care a fost dăruită de Dumnezeu cu un băiețel). La orele 9½ m-am dus la Școala Normală de băieți și am ținut 3 ore de violină (în locul băiatului meu dus la Alba Iulia ca militar pe 3 luni). La 1½ m-am dus la masă. De la 2½ - 4 m-am odihnit. La 4½ am fost la o repetiție de cor la Școala Primară de fete „*Regina Maria*”, chemat de doamna directoare, Elena Serafin și de învățătoarea Maria Creangă, dorind să le stau în ajutor pentru ca să poată cânta cu corul școlii „*Liturg[h]ia*” în 2 voci ieșită din tipar în sept[embrie] 1942 în sfânta biserică din [...] ⁶ vecinătate a părintelui paroh Albu, care încă a fost prezent la repetiție pentru a se deprinde în ținerea tonului. Corul a cântat m[âi]ne zi în această biserică, fiind și eu prezent pentru ajutor [...].⁷

La orele 6 m-am dus acasă de mi-am încălzit laptele și l-am mâncat, iar la 6½ m-am dus la Liceul comercial de fete, tot la repetiția corului forat de profesoara Eugenia Simtion, din eleve ale acestui liceu, ale celui industrial și de la Școala Normală de aplicație, unde am lucrat până la orele 8, fiind prezent și părintele D[octo]r Chiseriu, parohul S[finței] biserici din Strada Lungă, unde corul a cântat m[âi]ne zi.

La 8½ mi-am făcut de cină, apoi am citit ziarele, iar la orele 11²⁰ m-am culcat.⁸

(din volumul *Timotei Popovici — corespondență*,
vol. II, în curs de apariție
sub îngrijirea prof. Dumitru Jompan)

¹ „*Testamentul*” a fost redactat în anul 1925, când Timotei Popovici a fost operat de „*ulcer piloric*”. După această intervenție chirurgicală, muzicianul a mai trăit 25 de ani.

² Sublinierea lui Timotei Popovici.

³ *deșart* = deșert, derădere, zeflemea.

⁴ Manuscrisul-autograf al acestui testament se află în Colecția de documente „*Aurelia și Dumitru Jompan — Marga*”.

⁵ Corectură în text.

⁶ Idem.

⁷ Idem.

⁸ Manuscris din fondul profesoarei Lia Popovici-Delu.

In memoriam

A trecut la cele veșnice **Părintele Prof. Dr. Nicolae Neaga**

În ziua de 9 martie 2002, ziua pomenirii celor 40 de mucenici din Sevastia, s-a stins din viață, asemenea unei lumânări de ceară curată, Părintele Prof. Dr. Nicolae Neaga, unul din cei mai mari teologi ai Bisericii Ortodoxe Române, și nu numai, care și-a depănat firul vieții sale pământești aproape un secol.

S-a născut la 26 iulie 1902, în localitatea Răhău, jud. Alba. Studiile secundare le-a început la

Gimnaziul german din Sebeș (1914–1918), continuându-le la Liceul „Andrei Șaguna” din Brașov (1918–1919) și Liceul „Aurel Vlaicu” din Orăștie (1919–1922). Simțind chemarea spre preoție urmează cursurile Facultății de Teologie din Cernăuți (1922–1926). Fiind remarcat de mitropolitul Nicolae Bălan al Ardealului, ca un tânăr studios, este trimis pentru specializare în Vechiul Testament la Facultatea de Teologie din Atena (1926–1927), apoi la Facultățile de Teologie catolică și protestantă din Strasbourg (1927–1928). Ca o încununare a strădaniilor sale teologice i se conferă titlul academic de „Doctor în teologie” (1933) de către Facultatea de Teologie din Cernăuți. Urmează ca să-și valorifice cunoștințele sale dobândite ca profesor suplinitor (1928), provizoriu (1933) și titular (1936) la catedra de Vechiul Testament și Limba ebraică de la Academia teologică „Andreiană” din Sibiu, transformată în Institut Teologic de grad universitar în anul 1948, impunându-se în fața generațiilor de studenți prin competență, responsabilitate și dragoste părintească. A fost rector al acestei instituții teologice sibiene (1946–1952). Este hirotonit preot de mitropolitul Nicolae Bălan în anul 1930. Pentru meritele sale pe plan teologic și administrativ este hirotesit protopop și iconom stavrofor (1958), precum și membru în Adunarea Eparhială și Consiliul Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului. Ultimele două decenii ale vieții și le-a petrecut la Timișoara, alături de fiica sa. Aici a continuat activitatea didactică și teologică în cadrul Facultății de Teologie înființată după 1989, fiind foarte apropiat de studenții care-l înconjurau cu multă dragoste.

Slujba înmormântării a fost oficiată la Biserica „Martirilor” din Timișoara de către Prea Sfințitul Lucian Lugoianul, episcop vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, înconjurat de un sobor de 40 de preoți și mulțime de credincioși. Au fost prezenți reprezentanți ai Facultăților de Teologie din București, Sibiu, Arad, Oradea și Timișoara.

În memoria celui adormit întru Domnul a vorbit Prea Cucernicul Preot Prof. Dr. Dumitru Abrudan, decan al Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu, care a prezentat biografia și etapele principale ale vieții și activității părintelui Nicolae Neaga, afirmând că „a fost omul care s-a dăruit pe sine Bisericii și neamului”, că „a lăsat în urma sa o vastă comoară teologică concretizată în 15 volume, 404 studii și articole publicate în reviste de specialitate din țară și străinătate, peste 450 recenzii și însemnări”. A dat apoi citire unui mesaj de condoleanțe din partea Înalț Prea Sfințitului Părinte Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului. A vorbit apoi Prea Cucernicul Preot Prof. Dr. Nicolae Morar, prodecan al Facultății de Teologie din Timișoara, care a scos în evidență exemplul pe care părintele Nicolae Neaga l-a dat profesorilor și studenților teologi din Timișoara (să nu uităm că la Timișoara părintele Nicolae Neaga a reluat activitatea didactică la vârsta de peste 90 de ani). În numele preoților slujitori din Timișoara și din alte părți a vorbit Prea Cucernicul Preot Dr. Ioan Bude, protopopul Timișoarei, care, printre altele, a spus că „a primit un testament sfânt din partea părintelui Nicolae Neaga ca să tipărească un manuscris care cuprinde peste 6000 pagini, privitor la Explicarea Sf. Scripturi pe înțelesul tuturor, rugându-l ca împreună cu alți specialiști în studiile biblice să continue această lucrare, atât de necesară slujitorilor Bisericii și credincioșilor, cu celelalte cărți ale Noului Testament”. A luat cuvântul și Prea Cucernicul Preot Ioan Brânzei, parohul Bisericii „Martirilor” din Timișoara, care a spus, printre altele: „Părintele Nicolae Neaga a adormit în Domnul în ziua prăznuirii celor 40 de mucenici. Putem să-l socotim al 41-lea martir al credinței pentru exemplul său de mărturisire și propovăduire a credinței ca profesor, preot și credincios”. Așezarea rămășițelor sale pământești alături de „martirii revoluției din Timișoara” este o semn de cinstire și prețuire a adormitului în Domnul. În încheiere a vorbit Prea Sfințitul Părinte Lucian Lugoianul, care în numele Înalț Prea Sfințitului Părinte Dr. Nicolae Corneanu, precum și în numele Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, a adus un cuvânt de cinstire celui ce a fost „exemplu de slujire la catedră și la altar”, care toată viața l-a căutat pe Dumnezeu prin toate ale sale. Prea Sfinția Sa a dat citire unor mesaje trimise de Prea Sfinția Sa Dr. Timotei Sevcicu, episcopul Aradului; Prea Sfinția Sa Dr. Ioan Mihăilă, episcopul Oradei și Prea Sfinția Sa Calinic Argatu, episcopul Argeșului.

După terminarea slujbei înmormântării, câțiva preoți au luat pe umeri sicriul, au înconjurat cripta în care sunt așezate trupurile „martirilor revoluției din Timișoara”, apoi l-au depus într-o criptă din interiorul bisericii (la subsol).

Toți cei din Eparhia Caransebeșului care l-am avut profesor și părinte duhovnicesc îi vom purta o amintire pioasă, rugându-L pe Bunul Dumnezeu ca să-l facă parte de viață veșnică în Împărăția Sa.

Arhim. Prof. Visarion Joantă

• CATERISIRE !

Preotul **BERCEANU GHEORGHE** de la parohia Scăiuș, protopopiatul Reșița, a fost *exclus definitiv din preoție* și trecut în rândul *laicilor*, prin CATERISIRE, pe baza Hotărârii Nr. 6/2001 a Consistoriului Eparhial Caransebeș, aprobată de ierarh în 18.12.2001. Celui caterisit i s-a oferit dreptul de a face recurs la Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în termen de 15 zile de la primirea sentinței. În urma cererii de recurs, Cancelaria Sfântului Sinod, prin adresa Nr. 747/08.02.2002, i-a adus la cunoștință celui caterisit necesitatea completării dosarului de recurs. Prin adresa Nr. 1438/20.03.2002, Cancelaria Sfântului Sinod ne-a informat că fostul preot Berceanu Gheorghe „nu a transmis documentele solicitate”, din care cauză cererea de recurs „nu a fost pusă pe rol la ședința Sfântului Sinod din 13-14 martie 2002”. Conform rânduielilor procedurale canonice sentința ne fiind atacată cu recurs în termen legal rămâne definitivă și irevocabilă.

Berceanu Gheorghe, născut la 27 iunie 1950, absolvent al Seminarului Teologic din Caransebeș, se căsătorește legal și canonic, în 1972, cu Ferariu Maria, de care va divorța în 1980. Pentru a nu fi acuzat de concubinaj, se *recăsătorește* numai *civil*, în 12 august 1980, cu Mărculescu Ana, trăind necununat religios, deci, în **adulter** timp de 19 ani, până în 4 februarie 1999, săvârșind fără frică de Dumnezeu toate lucrările sfințitoare.

După suspendarea pe termen de 30 de zile de la toate lucrările sfințitoare, prin Decizia nr. 1903/10.10.2001, fostul preot Berceanu Gheorghe continuă să slujească și chiar acum este „preotul” și „păstorul sufletesc” al credincioșilor din CUTINA, protopopiatul Făget!

Potrivit rânduielilor canonice neschimbate de la Sfinții Părinți orice rugăciune, rânduială sau taină săvârșite de cel devenit laic nu sunt primite la Dumnezeu, ca necanonice și nevalide. Pentru un astfel de caz, canonul **28 Apostolic** prevede **excluderea totală din Biserică**, iar canonul **11 Apostolic** osândește comuniunea cu cei caterisiți: „*Dacă cineva cleric fiind s-ar ruga împreună cu un cleric caterisit să se caterisească și el*”.

• Preotul **ȘODÂNCĂ CONSTANTIN**, de la parohia Soceni, protopopiatul Reșița, prin Decizia chiriarhală Nr. 416/29 martie 2002, a fost pedepsit disciplinar cu „CANONISIREA” la mănăstirea

Călugăra, pe o perioadă de trei săptămâni, 1 aprilie – 20 aprilie 2002, pentru neîndeplinirea îndatoririlor liturgice și pastorale și „lipsa de respect față de cele sfinte”. Din actul P. Cuv. Casian Onița, starețul mănăstirii, a reieșit că această perioadă i-a fost foarte folositoare Pr. Șodâncă Constantin, încadrându-se în ascultările și programul religios al mănăstirii.

• La 1 aprilie 2002, părintele vicar administrativ **P.C. Prot. Dimitrie Grama**, slujitor al altarului de peste 50 de ani, dintre care 30 de ani ca protopop de Caransebeș, s-a retras la pensie, rămânând legat cu slujirea liturgică la catedrale Sfântul Gheorghe.

În postul de vicar administrativ a fost numit **P.C. Pr. Constantin BERTEA**, consilierul economic al Eparhiei, licențiat în Teologie și în Istorie și doctorand în Teologie.

• Pentru postul de consilier economic, devenit liber de la 1 mai 2002, s-a numit **P.C. Petru MADINA**, preot paroh în Caransebeș.

• La Seminarul Liceal „Ioan Popasu” din Caransebeș, după plecarea la Timișoara a P.C. Director Ionel Popescu, a fost numit ca director P.C. Pr. Prof. drd. Petru PANTIȘ.

• De la 1 mai 2002, Pr. Puiu Doinel Mărgineanu, de la parohia Teregova, protopopiatul Caransebeș și-a cerut pensionarea, la limită de vârstă.

• Începând cu 1 mai 2002, Pr. Domilescu Manea, de la parohia Feneș, protopopiatul Caransebeș, s-a retras în pensie de boală.

NUMIRI DE PREOȚI ÎN ANUL 2002

1 FEBRUARIE

Cheregi Ioan Vasile — parohia Slatina Nera, protopopiatul Oravița;

1 MARTIE

Ștefoni Ion — parohia Scăiuș, protopopiatul Reșița;

Gavrillă Adrian — transfer de la parohia Iaz la Catedrala episcopală „Sf. Gheorghe” din Caransebeș;

⇒ Chereș Adrian — parohia Iaz, protopopiatul Caransebeș;

1 APRILIE

Petrică Ion — preot la Direcția Județeană pentru Protecția Copilului;

Arsenie Ciută — stareț la Schitul „Sf. Apostoli Petru și Pavel” Poiana Mărului;

1 MAI

Lăpușianu Lucian — transfer de la parohia Vrăniut la parohia Broșteni, protopopiatul Oravița;

Ciobotea Constantin — transfer de la parohia Bocșa Montană la parohia Reșița Govândari II;

Căta Remus — transfer de la Parohia Pesac, protopopiatul Sănnicolaul Mare, Arhiepiscopia Timișoarei, la parohia Moldova Nouă, protopopiatul Oravița;

Țăpârdea Daniel — transfer de la parohia Cuptoare la parohia Reșița Moroasa-Luncă;

Crăciun Emil — transfer de la parohia Târnova la parohia Reșița Govândari-Calea Caransebeșului.

Nr. 1293/14 martie 2002

COMUNICAT DE PRESĂ

În zilele 12-13 martie 2002, la Reședința patriarhală, sub președinția Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, s-au desfășurat lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Dintre problemele abordate și hotărârile Sfântului Sinod menționăm:

— la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Sfântul Sinod a evaluat lucrarea pastoral-misionară a clerului Bisericii Ortodoxe Române, cu scopul intensificării acesteia. Apreciind activitatea pastorală și social-caritativă desfășurată de majoritatea slujitorilor Sfintelor Altare, Sfântul Sinod a discutat și aprobat totodată și un set de măsuri concrete care vizează pe cei care manifestă superficialitate în împlinirea misiunii preoțești;

— Sfântul Sinod a adresat o scrisoare pastorală către clerul și credincioșii ortodocși în legătură cu colecta organizată în toate bisericile și mănăstirile în Duminica Ortodoxiei 2002 (24 martie) pentru Fondul Central Misionar destinat lucrării misionare, sociale și caritative a Bisericii Ortodoxe Române;

— Sfântul Sinod a aprobat propunerea Arhiepiscopiei Iașilor privind înscrierea în calendarul Bisericii Ortodoxe Române (la 22 decembrie) a Sfântului Ierarh de origine română Petru Movilă, Mitropolitul Kievului, canonizat de Biserica Ortodoxă Ucraineană în anul 1996;

— Sfântul Sinod se pronunță ferm împotriva inițiativei legislative privind legalizarea prostituției; în acest sens, a fost adresată Parlamentului României o scrisoare deschisă;

— au fost analizate câteva măsuri privind intensificarea lucrării caritative a Bisericii Ortodoxe Române în societate;

— au fost aprobate mai multe propuneri referitoare la îmbunătățirea calității învățământului teologie și predării religiei în școlile publice;

— Sfântul Sinod a validat alegerea de către Congresul electoral al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române din America și Canada a Părintelui Arhimandrit Dr. Nicolae Condrea în scaunul vacant de arhiepiscop al eparhiei mai sus menționate;

Au mai fost discutate probleme legate de comunitățile ortodoxe românești din jurul granițelor țării și diaspora, participări ale unor membri ai Sfântului Sinod și alți ortodocși români la întâlniri internaționale panortodoxe, ecumenice și interreligioase, alte probleme curente ale vieții bisericești interne și externe.

BIROUL DE PRESĂ ȘI COMUNICAȚII AL PATRIARHIEI ROMÂNE

Nr. 1292/13.03.2002

**Scrisoare deschisă a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe
Române adresată Parlamentului României
cu referire la pericolul legalizării prostituției**

*Domnilor Președinți ai Senatului și Camerei Deputaților,
Doamnelor și Domnilor Senatori și Deputați,*

Sfântul Sinod, for reprezentativ pentru credința și voința a milioane de credincioși ai Bisericii Ortodoxe Române, este chemat să-și exercite m societatea românească, ai cărei membri sunt în majoritate credincioși ortodocși români, responsabilitatea de a apăra și promova valorile morale și spirituale ale poporului român.

Pe fondul tot mai evident al înscrierii unor cercuri influente din țara noastră în aria unor concepții fără legătură cu tradiția creștină, cu moravurile poporului nostru și cu demnitatea ființei umane, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române constată cu îngrijorare reluarea discuțiilor oficiale și publice privind legalizarea prostituției.

Din perspectiva Bisericii lui Hristos, o asemenea măsură legislativă nu are doar un caracter anticreștin, ci și unul antiuman prin transformarea unor persoane în obiecte de satisfacere a plăcerilor.

Prostituția este o realitate cumplită, un flagel social moștenit de lumea modernă din cea mai neagră antichitate, din societatea întemeiată pe sclavie, pe dispreț și abuzul față de ființa umană.

Departate de a contribui la sănătatea populației, legiferarea prostituției favorizează, într-o formă mai subtilă, dar nu mai puțin dăunătoare, **proliferarea diferitelor boli**, în special SIDA. Acolo unde prostituția îmbracă haina respectabilă a legalității, **infracționalitatea crește, prostituția ilegală nu dispare**, iar persoanelor, în special femeii, prinse în drama bordelurilor, **li se afectează iremediabil sănătatea sufletească și fizică**.

Mai presus de toate, ierarhii Sfântului Sinod manifestă îngrijorare față de pericolul legalizării prostituției, prin care se subminează unitatea și demnitatea familiei, ca temei principal al societății.

Sfântul Sinod cheamă membrii Parlamentului României să nu uite că sunt exponenții voinței alegătorilor care, în marea lor majoritate, se declară împotriva legalizării prostituției.

Dezaproband hotărât acest proiect legislativ ca fiind antiuman, Sfântul Sinod cheamă întreaga societate românească la apărarea demnității fiecărei ființe umane și la salvarea tinerelor și tinerilor care practică prostituția. În acest sens, sunt necesare programe sociale adecvate, care pot fi susținute și de Biserică.

PREȘEDINTELE SFÂNTULUI SINOD

TEOCTIST,

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ LA ÎNCEPUTUL ANULUI 2002 — PREZENTARE STATISTICĂ —

Biserica Ortodoxă Română este autocefală (1885) și organizată ca **Patriarhie** (1925), cu titulatura Patriarhia Română.

I. Foruri centrale deliberative și executive

— Cea mai înaltă autoritate a Bisericii Ortodoxe Române pentru toate problemele dogmatice și canonice, precum și pentru cele bisericești de orice natură este **Sfântul Sinod**, format din ierarhii în funcțiune (mitropoliți, arhiepiscopi, episcopi, episcopi vicari și arhieriei vicari);

— Între sesiunile Sfântului Sinod funcționează **Sinodul Permanent**, alcătuit din Patriarh, mitropoliții în funcțiune și secretarul Sfântului Sinod;

— Organismul reprezentativ central al Bisericii Ortodoxe Române, pentru toate problemele administrative și economice și pentru cele care nu sunt de competența Sfântului Sinod este **Adunarea Națională Bisericească**, formată din membrii Sfântului Sinod și din câte trei reprezentanți ai fiecărei eparhii (un cleric și doi mireni), desemnați de adunările eparhiale respective pe termen de patru ani;

— Organismul suprem administrativ, atât al Sfântului Sinod, cât și al Adunării Naționale Bisericești este **Consiliul Național Bisericesc**, alcătuit din trei clerici și șase mireni, aleși de Adunarea Națională Bisericească pe termen de patru ani și din consilierii administrativi patriarhali ca membri permanenți.

— **Prea Fericitul Părinte Patriarh** este președintele acestor organisme de conducere ale Bisericii Ortodoxe Române.

II. Organizare administrativă și personalul de cult deservent

— Patriarhia Română cuprinde **cinci mitropolii** în țară cu **10 arhiepiscopii** și **13 episcopii**, **148** de protopopiate, **12.663** de parohii și filii, în care slujesc **11.909** de preoți și diaconi;

— În jurul granițelor României și în Diaspora, în jurisdicția Patriarhiei Române funcționează **2 mitropolii** (Mitropolia Basarabiei și Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania și Europa Centrală), **2 arhiepiscopii** (Arhiepiscopia Ortodoxă Română pentru Europa Occidentală și Arhiepiscopia Ortodoxă Română din America și Canada) și **2 episcopii** (Episcopia Ortodoxă Română din Ungaria cu sediul la Gyula și Episcopia Ortodoxă Română din Iugoslavia cu sediul la Vârșet).

— La ultimul recensământ efectuat (1991), **19.802.389 de români** (86,8 % din populația României) și-au declarat apartenența la Biserica Ortodoxă Română;

III. Viața monahală

— În cuprinsul Patriarhiei Române funcționează **359** mănăstiri, **154** schituri și **8** metocuri, în care viețuiesc **2.810** de călugări și **4.795** de călugărițe.

IV. Învățământul teologic ortodox

1. Învățământul teologic preuniversitar

În cuprinsul Patriarhiei Române funcționează:

— **38** Seminarii teologice liceale (7 monahale) cu **4.715** de elevi;

— **9** Școli postliceale teologico-sanitare cu **861** de elevi;

— **21** Școli de cântăreți bisericești cu **884** de elevi;

— În seminariile teologice liceale studiază ca bursieri **163** de elevi din Republica Moldova, **21** din Ucraina (Bucovina de nord), **8** din Iugoslavia

2. Învățământul teologic universitar

Este organizat în cadrul a **15** centre universitare în **15** Facultăți de teologie cu **11** specializări:

— Teologie pastorală

— Teologie-Litere (Limba română și Limbi străine)

— Teologie-Asistență socială

— Teologie-Patrimoniu cultural

— Teologie-Istorie

— Teologie-Limbi clasice

— Teologie-Pictură bisericească

— Teologie-Filosofie

— Teologie-Muzică

— Teologie-Științele Comunicării

— Teologie-Comunicare și slujire prin limbaj mimico-gestual (Pitești);

— Numărul studenților din învățământul teologic universitar este de **12.244**, dintre care **6.614** la Teologie pastorală;

— În instituțiile de învățământ superior teologic studiază **113** de studenți bursieri din Republica Moldova, **21** din Ucraina (Bucovina de nord), **6** din Iugoslavia, **2** din Macedonia, **1** din Albania, **3** din Austria, **2** din Germania, **1** din Franța, **2** din Italia, **3** din Statele Unite ale Americii, **1** din Canada.

— **10** Facultăți de Teologie (București, Constanța, Pitești, Târgoviște, Craiova, Timișoara, Arad, Sibiu, Oradea) organizează cursuri de studii aprofundate (masterat) cu **385** de cursanți (**2** din Republica Moldova);

— **3** Facultăți de Teologie (București, Craiova, Sibiu) organizează cursuri de doctorat cu **279** de doctoranzi (**4** din Republica Moldova);

3. Învățământul religios în școlile publice

— **10.479** profesori de religie (preoți și laici), studenți și învățători cu atestat de religie, predau religia în școlile publice.

— pregătirea personalului didactic pentru predarea religiei în școli se realizează în cadrul Facultăților de Teologie, secția Teologie-Litere;

— perfecționarea profesorilor de religie se face în cadrul Facultăților de Teologie din București, Craiova, Cluj, Sibiu, Alba-Iulia, Iași.

V. Activitatea misionară și socială – filantropică

— **201** preoți asigură asistența religioasă în spitale, **62** în armată și alte structuri militare, **38** în penitenciare, **48** în azile și orfelinate

— Biserica Ortodoxă Română deține **19** instituții proprii de asistență socială pentru copii, **6**

pentru bătrâni și **11** unități de asistență medicală, farmaceutică și stomatologică

VI. Situația locașurilor de cult

— Viața liturgică și de cult în slujba credincioșilor se desfășoară în **12.509** locașuri de cult parohiale și filiale;

În anul 2001,

— s-a pus piatra de temelie la **162** de noi lăcașuri de cult, la **867** au continuat lucrările de construcție, **144** sunt în curs de pictare și au fost date în folosință **136** biserici;

— în instituțiile bugetare există **120** capele în spitale, **61** în unități militare, **38** în penitenciare, **20** în unități școlare, **17** în azile și orfelinate și **3** în centre de reeducare;

VII. Activitatea editorială

— **5** reviste și publicații centrale;

— **53** reviste și publicații eparhiale, reviste și publicații parohiale și mănăstirești

— **33** de titluri de carte teologică religioasă, de istorie și spiritualitate publicate în Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române și în editurile eparhiale;

— **121** de titluri de carte teologică religioasă, de istorie și spiritualitate publicate în Eparhii;

VIII. Colecții muzeale de artă și sedii pentru conservarea cărții de patrimoniu și a obiectivelor vechi bisericești

Sunt organizate:

— **36** la centrele eparhiale;

— **159** la mănăstiri;

— **63** la parohii;

— **32** la protopopiate,

— **3** în alte instituții bisericești

Numărul total al acestora este de **293**.

Sursa:

*Biroul de Presă și Comunicații
al Patriarhiei Române*

REMEDII NATURISTE LA ÎNDEMÂNĂ ORICUI

În sprijinul recomandărilor făcute prin articolele publicate în revista „Foaia Diecezană” sub titlul „Remedii naturiste” (I-VIII), cu îndemnul de a le aplica în continuare, prin noul ciclu de articole începând cu acest număr, am purces de la întrebarea dacă remediile naturiste, folosite din ce în ce mai mult, sunt o necesitate sau o modă? Răspunsul nu poate fi altul decât afirmația că ele sunt o contra-ofensivă „poluării medicamentoase” cu care ne confruntăm și de aceea este necesar să valorificăm cât mai mult mijloacele terapeutice naturale și tradiționale.

Prin noul ciclu de articole ne vom referi în primul rând a vă pune la îndemână câteva „remedii naturiste” ce se află la îndemână oricui. Vom afla că în spatele misteriosului cuvânt – PRESOPUNCTURĂ – nu se află nimic altceva decât cel mai simplu mijloc de a preveni și a trata o boală, apelând la MASAJ prin cea mai simplă manevră a sa, PRESIUNEA asupra degetelor de la mâini – și de ce atunci nu am putea să o numim „ACUPUNCTURĂ fără ace”. Ne propunem să punem la îndemână oricui „manevre presopunctuale” sau „masajul științific”, plecând de la necesitatea cunoașterii câtorva puncte și meridiane, prin care circulă energiile dătătoare de sănătate și care, printr-o simplă manevră, le putem stimula sau diminua intensitatea fluxului energetic, în funcție de starea de sănătate sau de boală cu care ne confruntăm.

Trebuie să remarcăm faptul, cu toate progresele științelor medicale și genetice, pe care omenirea le-a înregistrat în ultimii 50 de ani, tot mai mulți dintre noi renunță de bunăvoie la serviciile unor medicamente, înlocuindu-le cu remedii naturiste, apelând la ceaiuri, decocturi sau infuzii din plante medicinale sau din flora

cultivată (legume, cereale, pomi fructiferi), la homeopatie, acupunctură, pastoterapie sau fitoterapie, metode nenocive ce s-au încadrat într-o ramură distinctă a medicinei – BIOTERAPIA – care prevestesc terapiile naturiste ce vor domina secolul al XXI-lea, în care, de curând, am intrat.

Succesul terapiilor naturiste depinde de noi. Costul lor este infinit mai mic decât al celor medicamentoase, cu condiția să le cunoaștem cu exactitate metodele prin care ele devin benefice pentru organism. Succesul lor depinde de perseverența cu care le aplicăm și încrederea că ele ne sunt folositoare.

A dobândi prevenirea sau vindecarea unei boli, spunea Hipocrate, este mai presus de orice, a apela însă la mai multe căi, totul va duce cu siguranță la ținta propusă, trebuie doar să alegem calea mai puțin costisitoare sau vătămătoare.

Cine poate apela la presopunctură? Oricine, cu condiția să-și însușească principiile de bază ale masajului și cu precădere să fixeze locul unde putem acționa spre a pune în valoare „masajul energetic” de care dispune organismul uman. În acest context trebuie să ținem cont că prin corpul omului circulă în mod ciclic ENERGII ce se găsesc pretutindeni în Univers, ele acționând ca două forțe gemene, opuse și complementare.

Prin ciclul de articole pe care le inaugurăm azi, vom evidenția că aceste energii circulă de-a lungul unor „canale” invizibile – meridiane – pe care le vom evidenția, întrucât pe traseul acestora se găsesc anumite puncte, care, stimulate, pot ameliora anumite boli sau intensificarea activității unor organe și implicit funcții vitale (respirația, circulația, vâz, auz etc.). Vom evidenția faptul că pe suprafața pielii sunt proiectate toate organele corpului, cu precădere la nivelul extremităților (mâini, picioare, urechi, față).

**Prof. biologi Eugenia Mocanu
și Ioan Tocuț**

O APARIȚIE REMARCABILĂ ÎN PEISAJUL PUBLICISTIC BĂNĂȚEAN

Revista Clubului montan Caransebeș are dintru început stabilită ca țintă (cel puțin pentru primele numere) reflectarea și sprijinirea acțiunii de refacere (restaurare) a crucii-monument de pe Muntele Mic, un simbol spiritual al zonei noastre turistice.

Din echipa care conlucrează la realizarea revistei fac parte: ing. Constantin Liuba (director), Cornel Galescu (director executiv), Nicolae Pârvu (consilier editorial), Cornel Hamat (redactor principal).

Refacerea crucii de pe Muntele Mic stă în atenția tuturor factorilor responsabili din zonă, atât economici, politici, cât și spirituali.

Momentul lansării revistei a cuprins, pe lângă expunerea proiectului legat de crucea-monument, și o interesantă prezentare de diapozitive, făcută de cunoscutul alpinist Cornel Galescu, diapozitive realizate cu prilejul recentei expediții în Laponia.

CLUB MONTAN CARANSEBES

REVISTĂ DE INFORMARE TURISTICĂ

EDITOR: CLUB MONTAN CARANSEBES

ANUL I • NUMĂRUL I • MARTIE 2002 • PAGINI 12 •

DIRECTOR: ING. CONSTANTIN LIUBA • DIRECTOR EXECUTIV: CORNEL GALESU
CONSILIER EDITORIAL: NICOLAE PÂRVU • REDACTOR PRINCIPAL: CORNEL HAMAT

NUMĂR DEDICAT ACȚIUNII DE REFACERE A CRUCII DE PE MUNTELE MIC ȘI
REABILITĂRII STĂZIUNILOR TURISTICE MUNTELE MIC ȘI POIANA MĂRULUI

SPERANȚE

Clubul Montan Caransebeș este o organizație care are ca scop promovarea turismului montan și alpinismului în zona Caransebeș. În acest scop, clubul organizează diverse activități, precum expediții, cursuri de alpinism, etc. În numărul de față, prezentăm o serie de proiecte de refacere a monumentelor turistice din zonă, în special a crucii de pe Muntele Mic și a stăziunilor turistice din Poiana Mărului. Aceste proiecte sunt susținute de clubul nostru și de diverse instituții locale și naționale. Sperăm că aceste inițiative vor contribui la dezvoltarea turismului montan și la protejarea patrimoniului cultural și natural al zonei.

FOTO: CORNEL GALESU

FEBRUARIE – MARTIE 2002

Sâmbătă, 2 februarie

(Întâmpinarea Domnului)

Prea Sfinția Sa slujește Sfânta Liturghie la catedrala episcopală din Caransebeș.

Duminică, 3 februarie

Oficiază Sfânta Liturghie în parohia Slatina Nera, protopopiatul Oravița. Hirotonește întru preot și instalează în parohie pe diaconul Cheregi Ioan Vasile.

Duminică, 10 februarie

Slujește Sfânta Liturghie în parohia Răchitova, protopopiatul Oravița.

Sâmbătă, 16 februarie

În cadrul săptămânii de catehizare, participă la slujba Vecerniei în parohia Turnu Ruieni, protopopiatul Caransebeș și rostește cuvânt de învățătură.

Duminică, 17 februarie

Slujește Sfânta Liturghie în parohia Armeniș, protopopiatul Caransebeș.

Vizitează Schitul „Sfântul Nectarie” din localitatea Feneș.

Miercuri, 20 februarie

Participă la Slujba Vecerniei și rostește cuvânt de învățătură în parohia Borlova, Protopopiatul Caransebeș.

Vineri, 22 februarie

În cadrul săptămânii de catehizare în parohia Măgura, participă la Slujba Vecerniei și rostește cuvânt de învățătură.

Sâmbătă, 23 februarie

Participă la ședința de Catedră a Facultății de Științe Economice și Administrative din Reșița.

Duminică, 24 februarie

Slujește Sfânta Liturghie în Parohia Bucova, Protopopiatul Caransebeș și prezidează aici Adunarea Parohială, constituită pentru alegerea Consiliului parohial.

Vineri, 1 martie – Sâmbătă 2 martie

Participă la Congresul Asociației *Doctor's of charity*, organizat la Vranije Iugoslavia. A fost însoțit de D-l Dr. Ștefan Stratul, consilier cu problemele externe ale Episcopiei Caransebeșului.

Duminică, 3 martie

Slujește Sfânta Liturghie în parohia Bocșa Română, protopopiatul Reșița. Hirotonește întru diacon pe tânărul Ștefoni Ion, iar pe P.C. Diac. Adrian Chereș întru preot pe seama Parohiei Iaz, Protopopiatul Caransebeș.

— Sfințește capela Grupului Școlar Industrial Bocșa.

Luni, 4 martie

Prea Sfinția Sa inspectează la orele de Religie pe D-na prof. Vlădescu Geanina de la Liceul Teoretic din Bocșa, pentru acordarea gradului didactic II.

— Sfințește cabinetul de Religie amenajat în incinta Grup Școlar Metalurgic din Reșița.

Duminică, 10 martie

Slujește Sfânta Liturghie în Parohia Scăiuș, Protopopiatul Reșița. Hirotonește întru preot și instalează în parohie pe P.C. Diac. Ion Ștefoni.

Marti, 12 martie – Miercuri, 13 martie

Participă la lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Joi, 14 martie

la parte la lucrările Adunării Naționale Bisericești, întrunită la sediul Patriarhiei Române din București.

Sâmbătă, 16 martie

Oficiază slujba religioasă la depunerea jurământului militar la Garnizoana Caransebeș.

Duminică, 17 martie

Slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvânt de învățătură la catedrala episcopală din Caransebeș. Hirotonește întru preot pe P.C. Diac. Ion Petrică, pentru Direcția Județeană pentru Protecția Copilului Reșița. Oferă *Crucea patriarhală* P.C. Pr. prof. univ. dr. Sorin Cosma și D-lui prof. Ioan Tocuț, slujitori ai învățământului teologic caransebeșean.

Luni, 18 martie

Prezidează comisia de examen pentru ocuparea postului de preot pe lângă Direcția Județeană pentru Protecția Copilului din Reșița.

Duminică, 24 martie

La Mănăstirea Brebu, hirotonește întru duhovnic pe P.C. Ieromonah Daniel Cosmanuic.

Slujește Sfânta Liturghie în Parohia Soceni, Protopopiatul Reșița.

Oficiază Slujba Vecerniei cu Litie la Catedrala episcopală din Caransebeș.

Luni, 25 martie (Buna Vestire)

Slujește Sfânta Liturghie la Mănăstirea Vasiova din Bocșa.

Miercuri, 27 martie

Inspectează pentru obținerea gradului II didactic la disciplina Religie, pe Doamna prof. Muntean Gabriela Cristina, de la Școala Generală nr. 2 din Caransebeș.

Sâmbătă, 30 martie

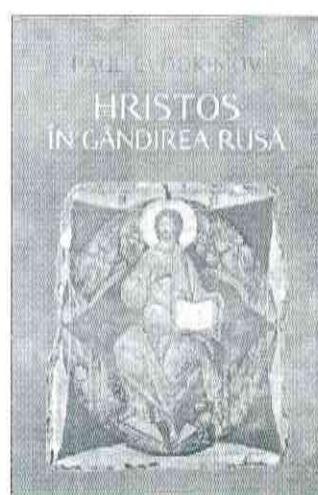
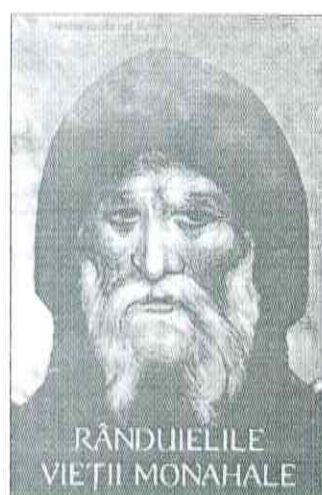
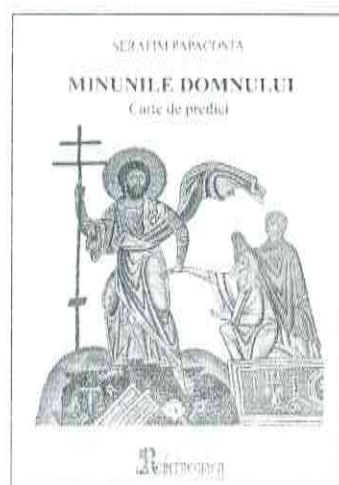
Vizită canonică la Schitul de la Poiana Mărului.

Duminică, 31 martie

Oficiază Sfânta Liturghie în biserica Parohiei Vălișoara, Protopopiatul Caransebeș.

Slujește Taina Sfântului Maslu în Parohia Glimboca, Protopopiatul Caransebeș și hirotonește întru duhovnic pe Cuviosul Ieromonah Emilian Kadar de la Schitul Poiana Mărului.

Librăria Diecezană — BUCURII EDITORIALE

ὁ ἀνὴρ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ
ἡ ΤΡΕΙΣΟΤΕ

À TRENTE-TOUR

